

Tefsir

(Prvi dio)

UVOD

Hvala i Zahvala pripadaju Allahu Y Gospodaru svih svjetova i neka je Selam i salavat na Njegovog miljenika Muhammeda p na njegovu časnu porodicu, na njegove ashabe i sve one koji ga slijede do Sudnjeg dana.

Poštovana braćo i sestre, poštovani čitaoci predstavljavamo vam nekoliko brošuri sa Šeri'atske akademije Mus'ab ibn Umejr.

Odmah na početku želimo da se zahvalimo direktoru medrese bratu Abdurrahmanu na velikodušno ustupljenom čistom (što se tiče autorskih i drugih prava) i djelomično obrađenom materijalu za ove skripte. Također se zahvaljujemo bratu Hajruddinu koji je pomogao u obradi teksta ove brošure, a zatim želimo da preporučimo ove tekstove svim onim koji su željni čistog i ispravnog znanja i studentima svih Šerijatskih medresa.

Napominjemo da će jedan dio sredstava ostvarenih distribucijom ove skripte biti ustupljen Šeri'atskoj akademiji Mus'ab ibn Umejr, a drugi dio će biti upotrebljen za pokrivanje troškova štampanja i u davetske svrhe Inšaallah.

Aktivna Islamska Omladina Linz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Hvala i zahvala pripada Allahu dželleša'nuhu , a nakon toga salavat i selam na Resula Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem,

na njegove ashabe Radijellahu anhum, na njegovu časnu porodicu i sve one koji ga slijede do Sudnjeg dana.

Prije svega na samom početku ove naše skromne brošurice u kojoj je jedan dio znanja ili možda uvod u znanje, mi vam srdačno želimo toplu dobrodošlicu, jer je to od sunneta Allahovog Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, što možemo vidjeti iz slučaja kada mu je došao Safvan radijallahu anhu i rekao da želi da uči i da studira šeri'atsko znanje. Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je rekao: "Dobro došao, o ti koji tražiš znanje!" Dakle, od sunneta je da se poželi dobrodošlica, te vam je mi želimo uz molbu Allahu dželleša'nuhu da nam dadne bereket i da se kasnije širi i uzdiže čisto i ispravno šeri'atsko znanje, a zatim čestitamo vam na odabiru ovoga puta i želimo da budete nasljednici Allahovih poslanika, jer kaže Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem: "Učenjaci su nasljednici Allahovih poslanika."

Nasljednici Allahovih poslanika su sa dva aspekta: sa aspekta traženja znanja i sa aspekta prenošenja tog znanja, jer su to radili Allahovi poslanici. Dakle, suštinska zadaća Allahovih poslanika je bila prenošenje, dostavljanje i objašnjavanje ljudima Allahove dželleša'nuhu Objave.

وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ يُتَنَفَعُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٥﴾

Kaže Uzvišeni Y: "Opominji, opomena će koristiti vjernicima." (Ed-Dariat, 55. ajet)

Učenjaci su knjige uglavnom počinjali hadisom: "Doista se djela vrednuju prema nijjetu..." Muttefekun alejhi

Tefsir prvi dio

Objava (Vahj)

Jezičko značenje Objave – znači skrivena obavijest na brzinu i došla je u Kur'anu na više načina:

1. Došla je u suri Qasas, 7. ajet: "I Mi nadahnusmo Musaovu majku: "Doji ga, a kad se uplašiš za njegov život, baci ga u rijeku i ne strahuj i ne tuguj, Mi ćemo ti ga doista vratiti i poslanikom ga učiniti."

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خَفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا

تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكَ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾

2. Nadahnuće za pčelu u suri En-Nahl, 68 ajet: "Gospodar tvoj je pčelu nadahnuo: "Pravi sebi kuće u brdima i u dubovima i u onome što naprave ljudi."

وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنْ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ

الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ﴿١٦٨﴾

3. Brzi išaret objava, dolazi na više definicija u Kur'anu, sura Merjem 11 ajet: "I on iziđe iz hrama u narod svoj i znakom im dade na znanje: «Hvalite Ga ujutro i naveče!»

فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ أَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا

4. Može da bude kao vesvesa od šejtana, sura El-An'am, 12. ajet: "...A šejtani navode šticećenike svoje da se s vama raspravljaju, pa ako biste im se pokorili, i vi bi ste, sigurno mnogošošci postali."

Šeri'atsko značenje objave

To je Allahov Y govor objavljen Poslaniku ρ ili poslanicima na jedan brz i sakriven način, nedostupan ljudima.

Način objave poslanicima

1. Istinito snoviđenje (ru'ja) kao što bilježi Buhari od Aiše τ da je rekla: "Prvo sa čim je počela objava je istinito snoviđenje , i to dolazi jasno kao zora."
2. Govor Allaha Y iza zastora, kada kaže: "*I poslanicima o kojima smo ti prije kazivali i poslanicima o kojima ti nismo kazivali, - a Allah je sigurno sa Musaom razgovarao.*" (En Nisa' 164. ajet)

وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ
نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا ﴿١١٤﴾

Zatim 51. ajet sure Eš-Šura: "*Nijednom čovjeku nije dato da mu se Allah obraća osim na jednom od tri načina: nadahnućem, ili iza zastora, ili da pošalje izaslanika koji, Njegovom voljom, objavljuje ono što želi. - On je, zaista, Uzvišen i Mudar!*"

﴿ وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَائِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ بَأْذَنِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلَىٰ حَكِيمٍ مُبِينٍ ﴾

3. Posredstvom Džibrila υ.

Kakav je bio način objave posredstvom Džibrila υ?

1. Dolazi kao zvonjava zvona i to je najteži način objave Poslaniku ρ.
2. Dolazak Džibrila υ u čovječijem liku.

Kur'an

Jezičko značenje; dolazi kao kiraet, čitanje.

Šeri'atsko značenje; to je Allahov Y govor (mu'džiza) koji je spušten na srce Poslanika ρ, koji je napisan u mushafima i koji je prenešen na mutevatir način.

Imena Kur'ana

1. El-Kur'an, sura El'Isra, 9. ajet: "*Ovaj Kur'an vodi jedinom ispravnom putu, i vjernicima koji čine dobra djela donosi radosnu vijest da ih čeka nagrada velika.*"

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ
الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿٩﴾

2. El-Kitab, sura El-Enbija, 10. ajet: "Mi vam Knjigu objavljujemo u kojoj je slava vaša, pa zašto se ne opametite?"

لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾

3. Ez-Zikr, sura Hidžr, 9. ajet: "Mi, uistinu, zikr (Kur'an) objavljujemo i zaista ćemo Mi nad njim bdjeti!"

4. El-Furqan, sura El-Furqan, 1. ajet: "Neka je uzvišen Onaj koji robu Svome objavljuje furqan (Kur'an) da bi svjetovima bio opomena."

تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا

5. Et-Tenzil, sura Eš-Šua'ra, 92. ajet: "I tenzil (Kur'an) je sigurno objava Gospodara svjetova."

Faze spuštanja Kur'ana

1. Prvo je spušten u Lewhi-mahfuz, na način i vrijeme koje ne zna niko osim Allah Y, i spušten je odjednom; sura Burudž, 21-22. ajet: "a ovo je Kur'an veličanstveni, na Ploči pomno čuvanoj."

بَلْ هُوَ قُرْءَانٌ مَّجِيدٌ ﴿٢١﴾ فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ ﴿٢٢﴾

2. Drugo spuštanje sa Lewhi mahfuz u kuću ponosa na zemaljsko nebo, kao što kaže Allah Y: "Mi smo ga počeli objavljivati u noći

Kadr." Pod ovim se misli na zemaljsko nebo, a zatim 3. ajet sure Ed-Duhan: "...Mi smo počeli u blagoslovljenoj noći da je objavljujemo, - i Mi doista opominjemo."

حَمِّ ﴿١﴾ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبَرَّكَةٍ إِنَّا

كُنَّا مُنذِرِينَ ﴿٣﴾

Zatim sura El-Bekara, 185. ajet: "U mjesecu ramazanu je počelo objavljivanje Kur'ana..."

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْءَانُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ

وَالْفُرْقَانِ

3. Treće spuštanje je sa dunjalučkog neba na Zemlju, na srce Muhammeda ρ, što predstavlja i posljednju fazu u kojoj je svjetlo došlo čovječanstvu, s'njim je dolazio Džibril a.s, kojeg Allah Y opisuje kao povjerljivog: "Kur'an je, zaista, kazivanje Izaslanika plemenitog, moćnog, od Gospodara svemira cijenjenog." (Et-Takwir 19)

إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿١٦﴾ ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ

Zatim sura Eš-Šua'ra 193. ajet: "Donosi ga povjerljivi Džibril."

نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾

Kur'an je spuštao dio po dio u periodu od 23 godine, da bi se uklopio sa događajima.

Mudrost objavljivanja Kur'ana dio po dio

1. Učvršćivanje srca Poslanika ρ , jer kaže Allah Y: "Oni koji ne vjeruju govore: «Trebalo je da mu Kur'an bude objavljen čitav i to odjednom!» A tako se objavljuje da bismo njime srce tvoje učvrstili i Mi ga sve ajet po ajet objavljujemo." (El-Furqan, 32. ajet)

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً
كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا ﴿٣٢﴾

2. Da bi se olakšalo njegovo pamćenje i shvatanje, jer su Arapi bili nepismeni narod.
3. Da bi pratio i da bi se uklapao sa novonastalim situacijama.
4. Postepenost u propisivanju.
5. Izazov i čudo u više kur'anskih sura za mušrike da donesu jedan Kur'an ili bar jednu suru.
6. Odgoj Poslanika ρ i vjernika i njihovo navikavanje na mušričke napade i provokacije, te učvršćivanje vjerničkih srca i jekina.
7. Čvrsti dokazi da je Kur'an od Allaha Y

Mekkanski i medinski ajeti

Briga ashaba o ovim detaljima.

Oni su vodili veliku brigu o tome gdje je i kad objavljen koji ajet. Kaže Ibn Mes'ud τ : "Tako mi Onoga mimo Kojeg nema drugog

boga, nije objavljena nijedna sura, a da ja ne znam gdje je objavljena, niti je objavljen i jedan ajet, a da ja ne znam zbog čega i da znam da ima neko ko bolje od mene zna Allahovu Knjigu, a da do njega mogu doći deve, uputio bih se njemu."

Briga tabi'ina o ovim detaljima. Oni su učili od ashaba ove stvari i vodili brigu o njima. Jedan čovjek je upitao Ikrimu o ovome, pa je on odgovorio: "Taj ajet je objavljen na ovome brdu (pokazujući prstom na brdo koje se zove Sel'a)."

Briga uleme o ovim detaljima. Oni su uložili veliki trud o definisanju mekkanskih i medinskih ajeta.

Broj sura

Mekkanskih 82

Medinskih 20

Oko 12 sura ulema se razila.

Načini razlikovanja mekkanskih od medinskih sura

1. Sahih rivajetom od ashaba koji su bili savremenici Objave i koji su to prenijeli tabi'inima.
2. Koristeći analogiju i idžtiħad putem poznavanja karakteristika mekkanskih i medinskih ajeta.

Razlike između mekkanski i medinskih ajeta

Postoji više načina razlikovanja:

1. Na osnovu onoga kome se obraća ajet. Mekkanski ajeti se obraćaju stanovnicima Mekke, a medinski stanovnicima Medine, pa riječi; "O ljudi," podrazumijevaju obraćanje stanovnicima Mekke, a riječi; "O vjernici," podrazumijevaju obraćanje stanovnicima Medine. Međutim ova norma ne mora biti aplicitna, jer su sura El-Bakara i En-Nisa medinske, ali se u njima nalaze mekkanska obraćanja.

2. Na osnovu mjesta objave. Kaže se da su mekkanski ajeti oni koji su objavljeni u Mekki i u njenoj blizini, a medinski su oni koji su objavljeni u Medini i u njenoj blizini poput Uhuda, Kuba'a, Sel'a. Ova norma takođe nije aplicitna, jer ima ajeta koji su objavljeni na putu, ili na Tebuku, ili u Bejtu-l-makdisu.

3. Na osnovu vremena objave. Mekkanski su oni koji su objavljeni u Mekki ili van nje prije Hidžre, a oni koji su objavljeni nakon Hidžre pa makar i u Mekki, su medinski ajeti poput ajet koji je objavljen o oslobođenju Mekke, sura En-Nisa, 58. ajeta

"Allah vam zapovijeda da odgovorne službe onima koji su ih dostojni povjeravate i kada ljudima sudite da pravično sudite. Uistinu je divan Allahov savjet! – A Allah sve doista čuje i vidi."

﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾

Sura El-Ma'ide, 3. ajet: *"Danas Sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan Sam da vam Islam bude vjera."*

الْيَوْمَ
أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ وَعَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا

Odlike mekkanskog dijela Kur'ana

1. Svaka sura u kojoj ima sedžda.
2. Svaka sura u kojoj ima riječ "Kella"

3. Svaka sura u kojoj ima riječ "O ljudi"

4. Svaka sura u kojoj se nalaze priče o vjerovjesnicima i prijašnjim narodima.

5. Svaka sura u kojoj ima priča o Iblisu i Ademu u, osim sure El-Beqara.

6. Svaka sura koja počinje sa pojedinačnim harfovima npr.: Elif lam mim.

Karakteristike mekkanskog dijela Kur'ana

1. Poziv u tevhid, obožavanje Allaha Y, spominjanje vatre i Sudnjeg dana, te rasprava sa mušricima.

2. On osramoćuje djela mušrika poput ubijanja, jedenja imetka jetima i zakopavanja žive ženske djece.

3. Snaga izraza u kratkoći rečenica i jezgrovitost poruka.

4. Mnoštvo kazivanja o vjerovjesnicima i odbijanja od strane njihova naroda radi poduke i edukacije

Poslanika p.

Odlike medinskog dijela Kur'ana

1. Svaka sura u kojoj ima naredba ili šeri'atska kazna.

2. Svaka sura u kojoj se spominju munafici.

3. Svaka sura u kojoj se raspravlja sa ehlu-l-kitabijama.

4. Svaka sura koja počinje sa "O vjernici"

Karakteristike medinskog dijela Kur'ana

1. Pojašnjenje ibadeta, međuljudskih odnosa, kazni, džihada, mira, rata, porodičnih odnosa i pravila vladavine.

2. Obraćanje ehlu-l-kitabijama i poziv istima da prihvate islam.

3. Pojašnjenje ponašanja munafika, te razotkrivanje njihove opasnosti po vjeru.

4. Dužina ajeta i rečenica koji pojašnjavaju pravila propisivanja i ciljeve propisivanja.

Koristi znanja mekkanskih i medinskih ajeta

1. Razjašnjenje derogiranih od derogirajućih ajeta.
2. Poznavanje historije propisivanja i postepenost u njoj.
3. Korištenje ovom naukom u tefsiru Kur'ana i u shvatanju značenja.
4. Osjećanje kur'anskih metoda i njihovo korištenje u da'wi.
5. Definisiranje sire Poslanika ρ kroz kur'anske ajete.

Primjeri mekkanskih ajeta u medinskim surama

1. Sura El-Anfal 30. i 64. ajet.

Primjeri medinskih ajeta u mekkanskim surama

1. El-An'am 151-153, a cijela sura je mekkanska
2. El-Hadždž 19-21, a kompletna je mekkanska.

Primjeri sura koje su prenešene iz Mekke u Medinu

1. Sura El-Ea'la. Prenjeli su je Mus'ab ibn Umejr i Ibn Ummi Mektum.
2. Sura Jusuf, a prenio ju je Auf ibn Afra u Medinu i proučio je pred ensarijama i tim povodom nekoliko ensarija je primilo islam.

Primjeri sura koje su prenešene iz Medine u Mekku

1. Sura Et-Tewbe koju je prenio Ebu Bekr τ u 9 g.p.h. kada je postavljen kao emir za hadždž.
2. Sura En-Nisa 97. ajet.

Sura koja je prenešena u Abesiniju

1. Sura Merjem koju je prenio Džafer ibn ebi Talib τ

Primjeri ajeta objavljenih u ljeto

1. Sura Et-Tewbe, 81. ajet.
2. Sura En-Nisa, zadnji ajet o kelali.

Primjeri ajeta objavljenih zimi

1. En-Nur, ajeti potvore na Aišu, od 11 ajeta pa dalje.
2. El-Ahzab, 9. ajet vezan za Bitku na Hendeku.

Primjeri ajeta objavljenih noću

1. Ali 'Imran, 190. ajet.
2. Et-Tewbe, 118. ajet objavljen u zadnjoj trećini noći o trojici koji su izostali za vrijeme Bitke na Hendeku.

Sure objavljene na putovanju

1. El-Anfal.
2. El-Feth.
3. El-Hadždž.
4. El-Ma'ide, 67. ajet.

Ajeti koji nisu objavljeni ni u Mekki niti u Medini

1. El-Furqan, 45. ajet objavljen u Taifu.
2. Qasas, 85. ajet objavljen u Džuhfi.
3. Ez-Zuhruf, 45 ajet objavljen u Bejtu-l-makdisu u noći Isra': "Pogledaj u odredbama objavljenim poslanicima Našim, koje smo

prije tebe slali, da li smo naredili da se mimo Milostivog, klanja božanstvima nekakvim."

وَسَأَلَ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ آلِهَةً

يُعْبَدُونَ ﴿٤٥﴾

Od Ibn Abbasa τ se prenosi da je rekao: "Kad je u noći Isra' Poslanik ρ prenešen, Allah mu je poslao Adema υ i sve poslanike s.a, pa je Džibril uproučio ezan i ikamet, te rekao Poslaniku ρ: "Budi imam! - pa je Poslanik ρ klanjao i kad je završio Allah Y mu je objavio gore navedeni ajet."

4. Er-Rad, 30. ajet objavljen na Hudejbiji.

Povodi objave Kur'ana i poznavanje onog što je prije i onog što je poslije objavljeno

Prvo što je objavljeno iz Kur'ana su ajeti sure El-Aleq.

Prva kompletna sura koja je objavljena je sura El-Muddessir.

A zadnje što je objavljeno je 281. ajet iz sure El-Beqara.

Podjela povoda objave

1. Dio Kur'ana je objavljen bez povoda objave koji su nama poznati i ovo je veći dio Kur'ana.

2. Drugi dio Kur'ana objavljen je sa nekim povodom.

Briga učenjaka o ovim stvarima

Ova nauka je potrebna učenjacima u tefsiru Kur'ana i na ovu temu napisali su mnoga djela, među kojima je i Ali ibn Medinijj, Buharijev šejh, zatim Ibn Hadžer es-Sujuti.

Učenjaci su po pitanjima povoda objave uzeli samo sahih predaje od Poslanika ρ. ili ashaba, i njihov stav je bio provjera rivajeta prije nego bilo šta kažu po pitanju povoda.

Definicija povoda objave i oblici

1. Desi se događaj pa Kur'an bude objavljen povodom toga događaja. Rekao je ibn Abbas τ, kada je objavljen ajet: "A ti opominji bližu rodbinu." - popeo se Poslanik ρ. na Safu i povikao, te se narod okupio, "Ako bih vam rekao da konj izlazi iz ovog brda da li biste mi vjerovali," pa je Ebu Leheb rekao: "Teško tebi, zar si nas zbog ovog okupio," pa je Allah Y objavio suru El-Leheb.

2. Da Poslanik ρ. bude upitan za nešto, pa Kur'an dođe sa objašnjenjem, kao što bilježe Ibn Madže i Hakim sa sahih senedom, da je Havla bintu Sa'lebe došla Poslaniku ρ, pa se požalila na svoga muža (...čovjek koji je rekao svojoj ženi: "Ti si mi haram poput majke.."), pa je ona rekla Poslaniku ρ: "Allahov Poslaniče, uzeo mi je mladost i potomstvo, pa kad sam ostarila rekao mi je da sam mu kao majka!" pa je rekla: "Gospodaru moj, ja se Tebi žalim" ... - i nije se ni pomakla, a Džibril υ je došao sa počecima sure El-Mudžadele.

Mudrost poznavanja povoda objave

1. Poznavanje povoda objave ukazuje na mudrosti objave.

2. Korist u ovome je za vjernike i za nevjernike: vjerniku se ovim povećava iman, a nevjernik biva zadivljen istinitošću objave.

3. Pomaže pri shvaćanju značenja Kur'ana, otklanja sumnje i pogrešna shvatanja.

Primjeri pojedinih koristi povoda objave

1. Kaže Allah Y: "A Allahov je i istok i zapad, kuda god se okrenete, pa tamo je Allahova strana..." (El-Beqara, 115. ajet)

وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهَ اللَّهِ

Ovaj ajet na izgled govori da je čovjeku dozvoljeno da se okrene bilo gdje u namazu i da nije neophodno da se okreće prema Kibli, međutim, onaj ko zna da je ovaj ajet objavljen radi posebne situacije na putu ili radi namaza kojeg obavlja ne znajući gdje je Kibla, pa je idžtihadom odredi, a zatim shvati da je pogrešio, zna da je cilj ovoga ajeta olakšavanje.

2. "Ne misli nikako da će oni koje veseli ono što rade i kojima je drago da budu pohvaljeni i za ono što nisu učinili - nikako ne misli da će se kazne spasiti; njih čeka teška patnja." (Ali-Imran 188. ajet)

لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا آتَوْا وَيَجِبُونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا

فَلَا تَحْسَبْنَهُمْ بِمَقَارِقٍ مِنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

U vezi sa ovim ajetom bilježi Buharija da je Mervan ibn Hakem τ poslao čovjeka po imenu Rafi'i kod ibn Abbasa τ da ga pita: "Ako bi svaki čovjek koji voli da bude pohvaljen za ono što je uradio, a i za ono što nije bio kažnjen, onda bi svi bili kažnjeni," pa je Ibn Abbas τ rekao: "Ovo je objavljeno povodom ehlu-l-kitabija," pa mu je proučio 187. ajet iz sure Ali 'Imran u kojem

Allah Y kaže: "A kada je Allah uzeo obavezu od onih kojima je knjiga data da će je sigurno ljudima objašnjavati, da neće iz nje ništa kriti, oni su je, poslije, za leđa svoja bacili i nečim što malo vrijedi zamjenili; a kako je ružno to što su u zamjenu dobili!"

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَأَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَبِئْسَ مَا

يَشْتَرُونَ

Način poznavanja povoda objave

1. Da postoji jasan tekst kao da prenosilac kaže: "Povod objave tog i tog ajeta je to i to, ili da se ravija izjasni u sličnom značenju kao da kaže: "Poslanik ρ. je upitan za to, pa je objavljen ajet."

2. Da postoji mogućnost da je to povod, kao slučaj koji se desio između Zubejra i jednog ensarije oko vode, pa su se požalili Poslaniku ρ., pa im je on presudio, a ensariji se presuda nije svidjela, pa je objavljen 65. ajet sure En-Nisa: "I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore."

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِي مَا شَجَرَ
بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ
وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿١٥﴾

Kaže Zubejr: "Smatram da je ovaj ajet objavljen tim povodom."
(Bilježi Buhari)

3. Ako ima više rivajeta i svi govore o povodu, onda se uzima ispravan sahih rivajet kao što bilježe Buhari i Muslim od Džunduba el Bedželija τ da kaže: "Žalio se Poslanik ρ. da nije klanjao noćni namaz, dvije ili tri noći, pa mu je došla žena (izgleda da nije bila muslimanka) i rekla: "Muhammede izgleda da te je tvoj šejtan ostavio (misli se na vahj), nije ti dolazio dvije, tri noći," pa je objavljena sura Ed-Duha.

Primjer o daif (slabim) rivajetima za isti povod. Bilježi Taberani i Ibn Ebi Šejbe od Hafse, od Mejsere, njene majke i sestre koja je bila sluga Poslaniku ρ, da je mali pas ušao u kuću Poslanika ρ. i tamo krepao ispod kreveta, pa je prošlo nekoliko dana, a Poslaniku ρ nije dolazila objava, pa je rekao: O Havla! - šta se desilo u kući Poslanika ρ? Džibril υ mi ne dolazi," pa sam rekla sebi da očistim kuću, pa ju je očistila i ispod kreveta je izvukla psa, te je došao Poslanik ρ tresući se, pa je objavljeno Ed-Duha. Prvi rivajet se prihvata za razliku od drugog zbog svoje vjerodostojnosti.

4. Ako ima više rivajeta koji su iste vjerodostojnosti, preferiramo jedan nad drugim kroz klasične načine preferiranja, kao što bilježi Buhari od Ibn Mes'uda τ da je rekao: "Dok sam jedne prilike bio sa Poslanikom ρ u njivi, a on je bio naslonjen, te su naišli neki jevreji i rekli među sobom: "Pitajte ga o duši" (o suštini duše), pa je Allahov Poslanik ρ zašutio i nije ništa govorio, te sam shvatio

da mu se objavljuje, pa je objavljen 85 ajet iz sure El-Isra' u kome Allah Y, kaže: "Pitaju te o duši. Reci: Šta je duša – samo Gospodar moj zna, a vama je dato samo malo znanja."

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ ۚ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا
قَلِيلًا ﴿٨٥﴾

Drugi rivajet bilježi Tirmizi od Ibn Abbasa τ, da je rekao: "Kurejšije su rekle jevrejima: "Dajte nam nešto da pitamo ovog čovjeka!" Pa su im rekli: "Pitajte ga o duši," pa su ga upitali, pa je objavljen ovaj gore navedeni ajet." Buharijevi rivajeti imaju prednost nad Tirmizijevim, to je jedan razlog, a drugi je zato što je Ibn Mes'ud τ bio direktno tu prisutan.

5. Ako su rivajeti i po pitanju preferiranja na istom nivou i vrijeme radnji zbivanja je približno, onda ćemo objediniti među njima ako je moguće.

Primjer za ovo je 6. ajet iz sure En-Nur u kojem Allah Y kaže: "A oni koji okrive svoje žene, a ne budu imali drugih svjedoka, nego su samo oni svjedoci, potvrdiće svoje svjedočenje zakletvom Allahom i to četiri puta da, zaista govore istinu."

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنفُسُهُمْ
فَشَهَدَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَدَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ

Po pitanju ovoga imaju dva rivajeta.

Bilježi Buhari i drugi da je Hilal ibn Umejje τ optužio svoju ženu za blud sa Šurejkom ibn Sahma, pa mu je Poslanik ρ rekao: "Dokaz ili kazna preko leđa, pa je Hilal τ, rekao: " Tako mi Onoga koji te poslao sa istinom, ja govorim istinu, a Allah Y će sigurno objaviti nešto što će me spasiti od kazne," pa je došao Džibril a.s sa ajetima iz sure En-Nur, 6-8.

Drugi rivajet bilježe Buhari i Muslim od Sehla ibn Sada τ da je Uvejmir τ došao Asimu ibn Udejji τ i rekao mu: "Šta kažeš za čovjeka koji je našao drugog čovjeka sa svojom ženom, hoćeš li ga ubiti, pa da onda vi ubijete njega...," pa je Poslanik ρ rekao Uvejmiru: "Allah Y je objavio Kur'anski ajet radi tebe i tvoje žene, onda im je naredio da se zaklinju."

Rezultat je da ćemo prihvatiti oba rivajeta, raditi po njima i smatrati to kao da se radi o više povoda za jedan ajet.

Kaže imam Nevevi: "Može se shvatiti da su ovi ajeti objavljeni povodom Hilala, a kad je došao Uvejmir, Allahov Poslanik ρ. mu je rekao ove riječi." (Tj. dao mu je fetvu na osnovu ajeta objavljenih radi Filala τ).

6. Ako su rivajeti jednaki po pitanju preferiranja, a ne možemo ih objediniti zbog velike vremenske razlike, uzet ćemo kao da se radi o ponavljanju objave istih ajeta. Kao npr. 126 ajet sure An-Nahl: "Ako hoćete da na nepravdu uzvratite, onda učinite to samo u onolikoj mjeri koliko vam je učinjeno; a ako otrapite, to je zaista bolje za strpljive."

وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ ۗ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ

لِلصَّابِرِينَ ﴿١٢٦﴾

Bilježe Bejhaki i Bezzar od Ebu Hurejre τ da je Poslanik ρ stao pored Hamze τ kad je preselio, a bio je izmasakriran, pa je rekao:

"Izmasakriraću sedamdeset njih za tebe," pa je Džibril υ u istom trenutku došao sa ovim ajetom." Iz ovoga se razumije da su ajeti objavljeni na dan Uhuda.

Drugi rivajet bilježe Tirmizi i Hakim od Ubejja ibn Ka'ba τda kaže: "Na dan Uhuda poginule su 64 ensarije, 6 muhadžira, među njima je bio Hamza izmasakriran, te su ensarije rekli: " Da dođe dan nove bitke, uradili bi im više nego što su oni." - pa na dan oslobođenja Mekke Allah Y objavljuje 126 ajet sure En-Nahl. Ovaj rivajet govori o tome da je objavljen na dan oslobođenja Mekke, uz to da je između bitke na Uhudu i oslobođenja Mekke prošlo nekoliko godina, onda uzimamo kao da je ajet ponovo objavljen.

7. Više objava povodom jedne stvari ili zbog jednog povoda. Bilježi Tirmizi od Ummu Seleme da je rekla: "Allahov Poslaniče, nisam čula da je Allah Y spomenuo žene po pitanjima hidžre i u čemu." pa je objavljeno: "I Gospodar njihov im se odazva: Nijednom trudbeniku između vas trud njegov neće poništiti, ni muškarcu ni ženi - vi ste jedni od drugih" ... (Eli –Imran 195. ajet)

فَأَسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَمَلٍ مِّنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ
أُنْثَىٰ بَعْضُكُمْ مِّنْ بَعْضٍ ۗ

Također bilježi Tirmizi od Ummu Seleme da je rekla: "Allahov Poslaniče, zašto se mi ne spominjemo u Kur'anu kao što se spominju muškarci?" - pa je objavljen 35. ajet sure El-Ahzab: "Muslimanima i muslimankama, vjernicima i vjernicama, poslušnim muškarcima i poslušnim ženama, iskrenim muškarcima i iskrenim ženama, strpljivim muškarcima i strpljivim ženama, poniznim muškarcima i poniznim ženama, muškarcima koji dijele zekat i ženama koje dijele zekat, muškarcima koji poste i ženama

koje poste, muškarcima koji o svojim stidnim mjestima vode brigu i ženama koje o svojim stidnim mjestima vode brigu, i muškarcima koji često spominju Allaha i ženama koje često spominju Allaha, - Allah je, doista, za sve njih oprost i veliku nagradu pripremio."

Takođe bilježi Tirmizi od Ummu Seleme da je rekla: "Muškarci ratuju, a žene ne ratuju, a nama je pola nasljedstva." pa je objavljeno: "I ne poželite ono čime je Allah neke od vas odlikovao. Muškarcima pripada nagrada za ono što oni urade, a ženama nagrada za ono što one urade. I Allaha iz obilja Njegova molite. - Allah, zaista, sve dobro zna! (En-Nisa', 32.ajet)

تَتَمَنُّوْا مَا فَضَّلَ اللهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِّلرِّجَالِ
نَصِيبٌ مِّمَّا كَتَبْتُوْا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَتَبْنَ وَسَأَلُوا اللَّهَ مِنْ
فَضْلِهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمًا ﴿٣٢﴾

Prednost spuštanja ajeta prije propisa

1. Kao sura El-E'ala, 14. ajet: "Postići će šta želi onaj koji se očisti."

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى ﴿١٤﴾

(dakle kad se kaže očisti misli se na zekatul fitr), a ajet je mekkanski, a u Mekki nije bilo ni ramazana niti Bajrama.

2. Uzvišeni kaže: "Kunem se gradom ovim (Mekka), a tebi će biti dopušteno sve u gradu ovom. (Beled, 1-2.)

أَفْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ ﴿١﴾ وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ ﴿٢﴾

Ova sura je mekkanska, a Mekka je sveta do Sudnjega dana, međutim, na Dan oslobođenja Mekke Poslaniku ρ je jedan sat (misli se period) bilo dozvoljeno da radi šta hoće (tj. da ubija mušrike), pored toga što je u Mekki bilo zabranjeno ubijanje.

3. Primjer u suri El-Kamer, 45. ajet: "Skup će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati!" Ajet je mekkanski, a Umer τ je govorio: "Koji će to skup biti poražen?" Kaže Umer τ: "Na dan Bedra sam vidio Poslanika ρ kako izgovara ovaj ajet." (Buhari)

Više ajeta objavljenih povodom jedne osobe

Bilježi Buhari od Enesa ibn Malika τ, da je Umer τ rekao: "Složio sam se sa svojim Gospodarom u tri stvari; rekao sam: "O Allahov Poslaniče, da uzmemo mjesto za klanjanje Mekkamu-Ibrahim." - pa je objavljen 125 sure El-Bekare: "Neka vam mjesto na kome je stajao Ibrahim bude prostor iza kog ćete molitvu obavljati!" -

وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنَا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى

rekao sam, također: "Allahov Poslaniče tvojim ženama ulazi i čestit i pokvaren, pa da im narediš da se zastru," pa je objavljen 59. ajet sure El-Ahzab: "O Vjerovjesniče, reci ženama svojim, i kćerima svojim, i ženama vjernika neka spuste haljine svoje niza se. Tako će se najlakše prepoznati pa neće napastvovane biti. A Allah prašta i samilostan je."

يَأْتِيهَا النَّبِيُّ قُلًّا لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ
مِن جَلْبِيبِهِنَّ ذَلِكَ آذَنِي أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذِينَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا

رَّحِيمًا

- dalje nastavlja Umer τ, pa kaže: "Žene Allahovog Poslanika su se složile oko ljubomore," pa sam im rekao: "Allah Y mu može narediti da vas sve razvede i da se oženi boljim od vas," pa je objavljen 5. ajet sure Et-Tahrim: "Ako vas on pusti, Gospodar njegov će mu dati umjesto vas boljih žena od vas; odanih Allahu, vjernica, poslušnih Allahu, pokajnica, koje se Allaha boje, koje poste, udovica i djevojaka."

عَسَى رَبُّهُ أَنْ يَبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِّنْكَ مُسْلِمَةً
مُّؤْمِنَةً قَانِتَةً تَتَّبِعْتَ عَبْدَاتٍ سَاتِحَاتٍ تَبَيَّنَتْ وَأَبْكَارًا

- A u Muslimovom rivajetu ove iste predaje se kaže da se Umer τ složio s Allahom Y u tri stvari, a to su: hidžab, zarobljenici Bedra i Mekamu-Ibrahim.

Skupljanje Kur'ana i njegovo slaganje

Skupljanje Kur'ana, tj. njegovo čuvanje, učenje napamet (hifz) kao što kaže Allah Y u 16. ajetu sure El-Kijameh: "Ne izgovaraj Kur'an jezikom svojim da bih ga što prije zapamtio."

Skupljanje Kur'ana, tj. njegovo pisanje na stranice i njegovo objedinjavanje u Mushaf.

Faze skupljanja Kur'ana

1. Prvo skupljanje je bilo u vrijeme Allahovog Poslanika ρ, to jest njegovo pamćenje napamet i prvi koji ga je znao bio je Poslanik ρ koji je s čežnjom isčekivao spuštanje Kur'ana, i mnogo ga je ponavljao iz bojazni da ga ne zaboravi, sve dok ga Allah Y nije smirio i objavio ajete iz sure Al-Kijameh 16-19, ajete u kojima Allah Y kaže : "Ne izgovaraj Kur'an jezikom da bih ga što prije zapamtio, Mi smo dužni da ga saberemo da bi ga ti čitao. A kada ga čitamo, ti prati čitanje njegovo, a poslije, Mi smo dužni da ga objasnimo."

Zatim su ashabi slijedili primjer Allahovog Poslanika ρ u učenju Kur'ana napamet, da bi time čuvali temelj ove vjere, izvor poslanstva. Kad god je objavljan koji ajet odmah je pamćen. Ovaj ummet uprkos tome što je nepismen počašćen je velikom memorijom. Kur'an je znalo mnoštvo ashaba napamet. Rivajeti prenose da je samo u bici na bunaru Mauna poginulo 70 hafiza, a isto toliko na dan Jemame. Bila je to bitka protiv Musejleme el-Kezaba – koji se proglasio poslanikom. Jedan od ashaba koji je bio hafiz Kur'ana, kad je bitka bila u punom jeku, iskopao je rupu u zemlji da ne bježi sa bojnog polja (Salim Mevla Ebi Huzejfe) i rekao je: "Loši su hafizi koji bježe sa bojnog polja."

2. Pisanje Kur'ana za vrijeme Allahovog Poslanika ρ. On je imao pisare Objave, među najboljim ashabima poput: Alije τ Ubejja ibn Ka'ba τ, Muavije ibn Ebi Sufjana τ, pa kad bi bio objavljen koji ajet, on bi naredio da ga zapišu i stave u tu i tu suru, pisali su na listove palmi, kožu i sl. Ashabi su sve što zapišu pokazivali Poslaniku ρ. Zadnji koji mu je pokazao Kur'an je bio Zejd ibn Sabit τ zbog toga su ga Ebu Bekr τ i Usman τ odabrali da objedini Kur'an (misli se na Zejda ibn Sabita τ).

Allahov Poslanik je preselio na Ahiret, a Kur'an je kompletan sačuvan u prsima, napisan na sedam harfova (načina), ali nije bio

objedinjen u jednom Mushafu, ovo se naziva prvo skupljanje Kur'ana.

Drugo skupljanje za vrijeme Ebu Bekra τ

Razlog tome je što je Ebu Bekr τ preuzeo hilafet pa su se desili mnogi događaji, poput otpadništva mnogih Arapa, pa je on pripremio vojsku za borbu protiv otpadnika. U Bici na Jemami preselilo je mnoštvo ashaba među kojima 70 hafiza Kur'ana, te je Umer ukazao Ebu Bekru na bojazan na zaboravljanje i gubljenje Kur'ana. U početku Ebu Bekr τ τ nije htio da to uradi, kao što kaže: "Kako da uradim ono što Poslanik ρ nije uradio," a Umer τ je to ponavljao sve dok Allah Y nije Ebu Bekrova τ prsa rasprostranio da to uradi. Pozvao je Zejda ibn Sabita τ i naredio mu da skupi Kur'an. Na početku je i on odbio ali se kasnije složio.

Način skupljanja Kur'ana Zejda ibn Sabita τ

Zejd ibn Sabit je τ skupio sve što je bilo iz Kur'ana na listovima, koži i slično i ono što je bilo upamćeno kod ljudi, radio je to na sljedeći način: slušao je kako ljudi uče i pregledao zapisano, ni od koga nije prihvatao dok za njega nisu posvjedočila dva svjedoka (ovdje se vidi velika briga za očuvanje Kur'ana), uprkos tome što je i sam bio hafiz.

Na ovaj način rigoroznim provjerama skupljen je Kur'an u jedan Mushaf. Bili su poredani ajeti i sure, ali je bio napisan na svih sedam harfova. Kaže Alija τ: "Najviše nagrade za Mushaf ima Ebu Bekr τ, on je prvi koji je sakupio Allahovu Knjigu." Nakon Ebu Bekrove τ smrti taj mushaf je preuzeo Umer τ, a nakon Umerove smrti predat je Hafsi, kćerci Umerovoj.

Treće skupljanje u vrijeme Usmana ibn Affana τ

Povod ovome je bilo razmimoilaženje u ummetu o načinu učenja Kur'ana. Svako mjesto je učilo na način koji je donešen od strane ashaba koji ih je podučavao, to razmimoilaženje je postalo veliko do te mjere da su se počeli proglašavati kafirima. Pa je vijest došla do Usmana τ i on je poručio da mu Hafsa pošalje mushaf koji je držala. Naredio je Zejdu ibn Sabitu τ i još trojici Kurejšija da ga prepisu.

Način skupljanja Kur'ana Usmana τ

Usman τ je rekao trojici Kurejšija: "Ako se po nekom pitanju ne složite za Zejdom τ, zapišite kako bi to zapisale Kurejšije jer je na njihovom jeziku objavljeno," pa su to i uradili. Nakon što su prepisali, objedinili su ga na jednom od sedam harfova da se ummet po ovom pitanju ni na koji način ne razide. Na ovaj način Usman τ je skupio Kur'an u jedan Mushaf jednim harfom. Ummet je ovo prihvatio i ostavio učenje na ovih preostalih šest harfova, ovim je Usman τ uspio ukloniti fitnu. Na svako mjesto je poslao po jedan primjerak, a naredio da se drugi zapali.

Kratki osvrt na sedam harfova, sedam ili deset kiraeta

Bilježe Buharija, Muslim, ashabu sunen osim Ibn Madže, od Hišama ibn Hakima ibn Hizama τ da je Poslanik ρ rekao: "Kur'an je spušten na sedam harfova." Ne postoji razmimoilaženje među ulemom da ovih sedam harfova ne predstavljaju sedam poznatih kiraeta.

Sedam kiraeta je prvi sakupio imam Ebu Bekr ibnu-l-Mudžahid u Bagdadu početkom 300-te godine po Hidžri. Kiraeti su načini učenja, razlikuju se u dužinama, u krupnom i sitnom izgovoru, zaustavljanju na pojedinim harfovima itd.

Sedam harfova na kojima je objavljen Kur'an, znači da se pojedine riječi razlikuju jedna od drugih, međutim, nema kontradikcije u značenju.

Ibn Mes'ud τ komentarišući ovo kaže: "Kao da neko od vas kaže hodi, dođi, priđi i slično." Isto tako značenje ovih riječi mora biti jednako, ali su sva značenja tačna (istinita), kao što bilježe Ebu Davud i Ahmed od Ubejja ibn Ka'ba τ, hadis Merfu'a koji kaže: "Kur'an je objavljen na sedam harfova, pa je rekao Gafururrahim ili Azizun Hakima – Allah je i jedno i drugo, sve dok ajet milosti ne bude završen ajetom kazne, ili da ajet kazne bude završen ajetom milosti "

Džumhur ulema smatra da je Usmanov τ Mushaf jedan od sedam harfova i sadrži zadnju verziju koju je Poslanik ρ proučio pred Džibrilom υ i to se smatra idžmaom ashaba, a oni su zaštićeni da se slože oko zablude. U Usmanovom τ dijelu nije bio izostavljen nijedan vadžib, niti naređen haram.

Pisanje Usmanovog τ Mushafa

Prvo mišljenje je da Usmanov τ način pisanja mushafa nije s naredbom Poslanika ρ, nego je to način kojeg je prihvatio Usman τ a kojeg je ummet prihvatio od njega. Obaveza je da se prihvati, radi po njemu i nije dozvoljeno suprotno.

Drugo mišljenje; obzirom da pisanje Mushafa nije naređeno od strane Poslanika ρ, samim tim dozvoljeno je pisati na drugi način, ovo je stav Ibn Halduna i Ebu Bekra el Bekijanija.

Treće mišljenje je mišljenje džumhur uleme. Pisanje Mushafa je teukifi (propisano, naređeno), dokaz za ovo im je činjenica da je Poslanik ρ imao pisare Objave i da su oni pisali na ovaj način cijeli Kur'an i da je to Poslanik ρ prihvatio.

Stavovi fakiha po pitanju pridržavanja Usmanovog τ pisanja Mushafa

1. Mišljenje imama Malika; Mushaf se ne smije pisati osim na ovaj prvobitni način.
 2. Mišljenje imama Ahmeda; haram je pisati različite harfove waw, elif, ba ili druge.
 3. Mišljenje imama Šafije; pisanje Mushafa je sunnet koji treba da se slijedi.
 4. Mišljenje Ebu Hanife; dozvoljeno je pisati na drugi način.
- Pisanje Mushafa je bilo učinjeno od strane Zejda ibn Sabita τ koji je povjerenik Poslanika ρ i pisac Objave.

Faze uljepšavanja usmanskog pisanja

1. Usmansko pisanje nije imalo tačke niti herekete, obzirom da Arapi nisu imali potrebu za tim zbog maternjeg jezika, sve dok stranci nisu prihvatili Islam u velikim skupinama i pomiješali se sa Arapima. Tada su se u arapskom jeziku počele javljati devijacije i u toj situaciji su vođe muslimana uvidjele obaveznost uljepšavanja pisanja Mushafa, tako što će staviti tačke i herekete.

2. Uobličavanje pisanja:

Učenjaci su se podijelili ko je prvi uobličio pisanje Mushafa. Neki kažu da je to bio Ebu-l-Esved ed-Dueli naredbom Alije ibn Taliba, kad je čuo jednog kako uči 2 ajeta iz sure Et-Tewbe; da je Allah čist od mušrika i Njegovog Poslanika ρ, ovakva greška može namaz pokvariti, uplašio se, naljutio i rekao: "Allah Y je čist od toga da se odriče Svog Poslanika ρ i onda je naredio da se postave hereketi. Kaže se također da je prvi koji je stavio herekete u Mushafu Hasan el Basri, Jahja ibn Ja'mur i Nasr ibn Asim el-Lejsi naredbom Hadždžadža.

3. Oblik koji imamo danas. Na početku hereketi su bili fetha,-stavljala se tačka na početku harfa, damma -stavljala se tačka na kraju harfa, kesra -stavljala se tačka ispod početka harfa, to je kasnije unapređovalo i fetha je dobila oblik debele linije iznad harfa, a kesra ispod harfa, a damma iznad, kao oblik harfa waw, da

bi daljnjim napredovanjem došao u fazu koju danas imamo, pa Allah Y nagradio one koji su nas pretekli u služenju Kur'anu najljepšom nagradom.

Muhkem i mutešabih

"On tebi objavljuje Knjigu, u njoj su ajeti jasni, oni su glavnina Knjige, a drugi su manje jasni. Oni čija su srca pokvarena (u čijim srcima ima strast), željni smutnje i svog tumačenja slijede one što su manje jasni. A tumačenje njihovo zna samo Allah. Oni koji su dobro u nauku upućeni govore: Mi vjerujemo u njih, sve je od Gospodara našeg, a samo razumom obdareni shvaćaju." (Ali 'Imran, 7.)

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ
وَأُخْرَى مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَبَهَ مِنْهُ
ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ ۗ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي
الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ

Tefsir ovog ajeta:

Allah Y nas obavještava da u Kur'anu ima muhkem ajeta (jasnih, koji imaju jasno značenje), oni su glavnina Knjige, a ima opet drugih ajeta koji su mutešabih, njihovo značenje nije jasno mnogim ljudima (koji se mogu shvatiti na više načina), pa onaj ko

mutešabih shvati roz muhkem, pogodio je, a ko uradi suprotno, promašio je.

Iz ovog razloga Allah Y kaže: "Oni čija su srca ispunjena strašću i bolesti," tj. u njima ima zablude, slijede mutešabih i shvataju ih na način koji odgovara njihovim pogrešnim shvatanjima, time žele fitnu i vođenje u zabludu njihovih sljedbenika; tvrde da uzimaju dokaze iz Kur'ana, a u suštini dokaze uzimaju iz svoje novotarije, kao što neki kršćani uzimaju dokaz iz Kur'ana – iz ajeta koji govore o tome da je Isa u duh od Njega Y i riječ Njegova Y koju je dostavio Merjemi : "O sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u svom vjerovanju i o Allahu govorite samo istinu! Mesih, Isa, sin Merjemin, samo je Alahov poslanik, i Riječ Njegova koju je Merjemi dostavio, i Duh od Njega; zato vjerujte u Allaha i Njegove poslanike i ne govorite: »Trojica su!« Prestanite, bolje vam je! Allah je samo jedan Bog, - hvaljen neka je On! – zar On da ima dijete?! Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji, i Allah je dovoljan kao zaštitnik." (En-Nisa', 171. ajet)

يٰٓأَهْلَ الْكِتٰبِ لَا تَغْلُوْا فِىْ دِيْنِكُمْ وَلَا تَقْوُلُوْا عَلٰى اَللّٰهِ اِلَّا
 الْحَقَّ اِنَّمَّا الْمَسِيْحُ عِيسٰى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُوْلُ اللّٰهِ وَكَلِمَتُهُ اَنْزَلْنٰهَا اِلَى
 مَرْيَمَ وَرُوْحٌ مِّنْهُ فَءَامِنُوْا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ ۗ وَلَا تَقْوُلُوْا ثَلٰثَةٌ اُنْتَهُوْا
 خَيْرًا لَّكُمْ اِنَّمَّا اَللّٰهُ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ سُبْحٰنَهُ اَنْ يَّكُوْنَ لَهٗ وَلَدٌ لَّهٗ
 مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِىْلًا ﴿١٧١﴾

A ostavili su 59. ajet u suri Ez-Zuhruf, koji kaže da je Isa u Allahov Yrob kojem smo Mi dali Svoje blagodati: "On je bio samo rob koga smo Mi poslanstvom nagradili i primjerom za pouku sinovima Israilovim učinili."

اِنَّ هُوَ اِلَّا عَبْدٌ اَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنٰهُ مَثٰلًا لِّبَنِيْ اِسْرٰٓءِيْلَ ﴿٥٩﴾

Zatim, ajet gdje se kaže da je primjer Isa u kao primjer Adema a.s: "Isaov slučaj je u Allaha isti kao i slučaj Ademov: od zemlje ga je stvorio, a zatim rekao: »Budi!« - i on bi." (Ali 'Imran 59. ajet)

اِنَّ مَثَلَ عِيسٰى عِنْدَ اللّٰهِ كَمَثَلِ اٰدَمَ خَلَقْنٰهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ وَاكُنْ
 فَيَكُوْنُ ﴿٥٩﴾

Ovi koji slijede mutešabih ajete s tim žele ili fitnu, tj. zavođenje ljudi ili njihovo skretanje kud oni to žele. Bilježi Ahmed od Aiše τ da je Poslanik ρ proučio 7. ajet sure Ali 'Imran i rekao: "Ako vidite neke ljude kako raspravljaju oko njega (mutešabih ajeta) to su oni na koje se odnosi ovaj ajet, pa ih se pripazite."

A njegovo tumačenje ne zna niko osim Allah Y Kaže ibn Abbas τ: Tefsir se dijeli na četiri dijela:

1) Tefsir čije značenje niko nema opravdanje da ne poznaje.

2) Tefsir kojeg Arapi poznaju iz svog jezika.

3) Tefsir kojeg poznaju dobro u nauku upućeni.

4) Tefsir kojeg poznaje samo Allah Y

Bilježi Ibn Ebi Hatim τ od Ibn el-Asa τ da je Resul ρ rekao: "Kur'an nije objavljen da bi jedan dio utjerivao u laž druge, ono što ste shvatili od njega, radite po njemu, a ono što niste shvatili (mutešabih), vjerujte u njega." U Ahmedovom rivajetu se navodi: Kad je Poslanik ρ čuo narod kako se razišao po pitanju Kur'ana, rekao je: "Oni koji su bili prije vas propali su zbog ovog. Allahovu Y Knjigu suprotstavljali su dio drugim dijelom, a Allahova Y Knjiga je objavljena da bi potvrđivala istinitost jednog dijela drugim, pa vi ne utjerujte u laž jedan dio drugim dijelom, ono što znate od njega, govorite, a ono što ne znate ostavite onome ko zna." Zatim dolazi 8. ajet sure Ali 'Imran: »Gospodaru naš, ne dopusti srcima našim da skrenu, kad si nam već na pravi put ukazao, i daruj nam Svoju milost; Ti si, uistinu, Onaj koji mnogo daruje!«

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ

الْوَهَّابُ ﴿٨﴾

Bilježi Ibn Merdevi od Esme bint Jezid ibn Seken τ (ova je žena poznata kao hatib žena) da je Poslanik ρ. često učio dovu i govorio: "Gopodaru moj, Ti koji učvršćuješ srca, učvrsti srce moje u Tvojoj vjeri." – pa sam rekla: »Allahov Poslaniče, zar se srce okreće?« – pa je rekao: »Da, Allah Y nije stvorio nijednog Ademovog sina, a da srce njegovo nije između Njegova dva prsta, pa ako želi uputi ga, a ako želi, ostavi ga u zabludi.«

Shvatanje učenjaka usula u definiranju muhkem ajeta

- 1) Muhkem su oni ajeti kojima se zna šta se želi reći, bilo na prvi pogled, bilo tefsiriom.
- 2) Muhkem se može protumačiti samo na jedan način.
- 3) Muhkem ne podliježe derogaciji.
- 4) Muhkem se može samostalno shvatiti.

Shvatanje učenjaka usula u definiranju mutešabih ajeta

- 1) Ono što je Allah Y ostavio za Sebe od znanja poput Sudnjeg dana, Dedždžala itd.
- 2) Oni ajeti koji se ne mogu samostalno protumačiti, nego je neophodno da se tumače drugim.

- 3) Oni ajeti koji podliježu tumačenju na više načina.
- 4) Ajeti koji nisu jasni i podliježu derogaciji.

Kur'an između muhkem i mutešabih ajeta

Ima ajeta koji ukazuju na to da je kompletan Kur'an muhkem, npr. prvi ajet sure Hud (spominje se riječ *uhkimet*): "Elif-lam-ra. Ovo je Knjiga čiji se ajeti pomno nižu i od vremena do vremena objavljuju, od Mudrog i Sveznajućeg." – u ovom ajetu spomenuto je značenje ihkama, adekvatnosti tekstova i značenja, i ne postojanja razmimoilaženja u značenju. Ima ajeta koji pak ukazuju da postoje mutešabih ajeti poput sure Ez-Zumer, 23. ajet, gdje Allah Y kaže: "Allah objavljuje najljepši govor, Knjigu sličnu po smislu, čije se pouke ponavljaju, zbog kojih podilazi jeza one koji se Gospodara svoga boje, a kada se spomene ime Allahovo, kože njihove i srca njihova se smiruju. Ona je Allahov pravi put na koji On ukazuje onome kome On hoće; a onoga koga Allah ostavi u zabludi niko na pravi put neće moći uputiti." Dakle ajeti su mutešabih u značenju u potpunosti, mu'džize, koristi, tačnosti, upute ka dobru, kao što jedan drugog potvrđuju u naredbama i zabranama; ako je recimo negdje nešto naređeno, nigdje nije naređeno suprotno ili ako je zabranjeno, nigdje poslije nije naređeno.

Zaključak: Dio Kur'ana je muhkem, a dio mutešabih, po terminologiji; muhkem ajeti su većina, temelj kome se vraća, oni su jasni i u njima nema nikakvih nejasnoća, niti dilema za razliku od mutešabih ajeta; oni su mutešabih u svome značenju mnogim ljudima i znaju ih samo oni koji imaju veliko znanje.

Mutešabih se shvata kroz muhkem

Poput riječi Allaha Y: "Reci: O robovi moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijehе oprostiti. On, doista, mnogo prašta i On je milostiv." (Ez-Zumer, 53. ajet)

﴿قُلْ يَاعِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾
 ﴿٥٣﴾

Dakle ovaj ajet ima dva značenja:

- 1) Opraštanje svih grijehа onom ko se pokaje.
- 2) Opraštanje svih grijehа i onom ko se ne pokaje.

Ovaj mutešabih ajet tumačimo kroz muhkem: "Ja ću sigurno oprostiti onome ko se pokaje i uzvjeruje i dobra djela čini, i koji zatim na pravom putu ustraje." (Ta ha, 82. ajet)

﴿وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَعَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَىٰ﴾
 ﴿٨٢﴾

Uzroci postojanja tešabuha

Nekad je nama skriveno šta Zakonodavac Y želi sa određenim ajetima: "Raspuštenice neka čekaju tri mjesecna pranja; i nije im dopušteno da kriju ono što je Allah stvorio u

maternicama njihovim, ako u Allaha i u onaj svijet vjeruju." (El-Beqare, 228. ajet)

﴿وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِن كُنَّ يُؤْمِنْنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
 الْآخِرِ﴾

Da li su tri mjesecna pranja ili tri čistoće nakon hajza?

Nekad nam sam termin nije jasan poput 189. ajeta iz sure El-Beqare: "Ne iskazuje se čestitost u tome da sa stražnje strane u kuće ulazite, nego je čestitost u tome da se Allaha bojite."

﴿وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ

تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَىٰ وَأَتُوا الْبُيُوتَ مِنْ
 أَبْوَابِهَا وَأَتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾
 ﴿١٨٩﴾

Ovaj ajet ne možemo shvatiti ako ne poznajemo povod objave. Čovjek koji bi obukao ihrame prije, nije u Ka'bu ulazio od strane prema kojoj su okrenuta njegova vrata.

Zaključak o mutešabihu

Mutešabih je ono do čega niko od ljudi ne može doprijeti; poput znanja o Allahovom Y biću, zatim suštini Njegovih svojstava, poznavanje gajba, mutešabih je, također, ono što iziskuje

istraživanje da bi shvatili značenje, i na kraju ono što poznaju samo posebni veliki učenjaci.

Derogacija u Kur'anu

Počinjemo sa kur'anskim ajetom: *"Mi nijedan propis ne promijenimo, niti ga u zaborav potisnemo, a da bolji od njega ili sličan njemu ne donesemo. Zar ti ne znaš da Allah sve može?"* (El-Beqare, 106. ajet)

﴿ مَا نَنْسَخْ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِّنْهَا أَوْ مِثْلَهَا أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ
اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ (١٠٦)

U ovome ajetu riječ *nesh* znači brisanje određenog propisa ili zamjenjivanje drugim propisom, ovo je što se tiče prvog djela, a što se tiče drugog dijela; ona može značiti ili zaborav ili odgađanje propisa. Povodi objave ovog ajeta: Nakon što je Allah Y objavio ajete o promjeni kible muslimana iz pravca Bejtul-makdisa prema Bejtul-haramu, židovi su pozavidjeli muslimanima na tome i ljudima su utjerivali sumnje u Islam, govoreći: *"Muhammed naređuje svojim sljedbenicima jedno, a zatim to zabranjuje i Kur'an nije ni od kog drugog do od njega, zbog toga su u njemu kontradiktornosti."* – pa je Allah Y objavio dva ajeta; 106. gore navedeni ajet i 101. ajet sure En-Nahl: *"Kada Mi jedan ajet dokinemo drugim, - a Allah najbolje zna što objavljuje, - oni govore: »Ti samo izmišljaš!« A nije tako, nego većina njih ne zna."*

بَدَّلْنَا آيَةً مَّكَانَ آيَةٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا
يُنزِّلُ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٦﴾

Da li postoji derogacija u prijašnjim šeri'atima?

Odgovor je da, a primjera za to ima mnogo:

1) U vrijeme Adema u bilo je dozvoljeno da brat oženi sestru, Allah Y mu je dozvolio da njegova djeca mogu ženiti svoje sestre, zatim je to Allah Y zabranio.

2) Allah Y je dozvolio Nuhu u kad se ukrcao u lađu da jede sve vrste životinja, nakon toga ovaj propis je derogiran, pa su neke vrste zabranjene.

3) U vrijeme Jakuba u bilo je dozvoljeno spojiti dvije sestre u braku, zatim je derogirano u Tevratu.

4) Allah Y je naredio Ibrahimu u da žrtvuje svoga sina, a zatim je dokino taj propis prije izvršenog djela.

Židovsko negiranje derogacije

Nisu zanijekali derogaciju, osim zbog svoga nevjerstva i inada; kada su zanijekali opis Muhammeda p koji se nalazio u njihovim knjigama, kako da ne zaniječu druge stvari.

Važnost derogacije i podsticaj na učenje iste

Ovaj propis derogacije jedan je od temelja u razumijevanju islamskog učenja i uputa ka ispravnosti propisa, tako da se ne izmiješaju stvari, i ovaj propis je vrlo važan kod islamske uleme; kako fekiha tako i usulijuna, zato Abdullah ibn Abbas τ u pogledu ajeta:

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٢١٦﴾

"On daruje znanje onome kome hoće, a onaj kome je znanje darovano – darovan je blagom neizmjernim. A shvatiti mogu samo oni koji su razumom obdareni." (El-Beqare, 269. ajet) – kaže: "Pod hikmetom se ovdje želi poznavanje derogiranih i derogirajućih ajeta, zatim muhkem i mutešabih, halala i harama i ono što je spušteno prije i kasnije."

Prenosi se od Ebul-Buhturija τ da je Ali ibni ebi Talib τ ušao jednog dana u mesdžid i zatekao čovjeka koji vazi ljudima, tako da je pobrkao propise u svom govoru (pomiješao je naredbe sa zabranama), pa ga je upitao Alija τ : "Znaš li ti derogirane i derogirajuće ajete?" – a on je rekao: »Ne.« – pa mu je rekao Alija τ : »Upropašten si ti i upropastio si druge. Kako se zoveš?« – a on je rekao: »Zovem se Ebu Jahja.« – "Ne, nego se ti zoveš, Ebu Upoznajte Me!" – i uzeo ga je za uho, rekavši: »Ne vazi ljudima više nikad u mesdžidu.«

Primjeri derogacije u islamskom Šeri'atu

Postoje mnogobrojni primjeri, a mi ćemo navesti nekoliko primjera:

1) Postepenost zabranjivanja alkohola; prvi ajet vezan za alkohol, ajet u kom se spominju plodovi: "A od plodova palmi i loze pripremate piće i hranu prijatnu. To je, doista, dokaz onima koji pameti imaju." (En-Nahl, 67. ajet)

وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

Bilježi Ahmed od Omera τ da je rekao: "Gospodaru, daj nam rješenje za alkohol." – pa je objavljeno: "Pitaju te o vinu i kocki. Reci: »Oni donose veliku štetu, a i neku korist ljudima, samo je šteta od njih veća od koristi.« I pitaju te koliko da udjeljuju. Reci: »Višak!« Eto, tako vam Allah objašnjava propise da biste razmislili." (El-Beqare 219. ajet)

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْفِعٌ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلِ الْعَفْوَ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١٦﴾﴾

"O vjernici, pijani nikako molitvu ne obavljajte, sve dok ne budete znali šta izgovarate, i kada ste džunubi – osim ako ste putnici – sve dok se ne okupate. A ako ste bolesni, ili na putu, ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nadete vode, onda dlanovima čistu zemlju dotaknite i lica vaša i ruke vaše potarite. – Allah, zaista, briše grijehe i prašta." (En-Nisa', 43. ajet)

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْرُبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِّنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٤٣﴾﴾

pa kada su se ljudi okupili radi namaza dođe glasnik od Poslanika ρ da upozori da se namazu ne približava pijan čovjek, jer ovaj ajet još nije definitivno zabranio alkohol, pa je Omer τ opet molio Allaha Y: "Gospodaru spusti nam konačno rješenje za alkohol." –

pa je Allah Y objavio: "O vjernici, vino i kocka i kumiri i strelice za gatanje su odvratne stvari, šejtanovo djelo: zato se toga klonite da biste postigli što želite. Šejtan želi da pomoću vina i kocke unese među vas neprijateljstvo i mržnju i da vas od sjećanja na Allaha i od obavljanja molitve odvraća. Pa hoćete li se okaniti?" (El-Maide, 90 i 91. ajet)

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾﴾ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقَعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ﴿٩١﴾﴾

Predaja koju bilježe Ibn Ebi Hatim i drugi od Alije τ koji je spomenuo povod objave ajeta iz sure En-Nisa': "Pozvao nas je Abdurrahman ibn Auf τ i pripremio je hranu i iznio nam je alkohol, pa nam je vino udarilo u glavu i tada je nastupilo vrijeme namaza, i odredili smo jednog od nas da predvodi namaz, pa je u namazu učio suru El-Kafirun mijenjajući značenje ajeta, zatim je Allah objavio ove ajete iz sure En-Nisa'."

Definicija nesh

To znači dokidanje šeri'atskog propisa, kasnijim šeri'atskim tekstom.

Šartovi derogacije

1) Da derogacije bude Kur'anom ili Sunnetom. Da li postoji nesh od riječi ashaba ili tabi'ina?

2) Da taj derogirani (mensuh) propis bude šeri'atski i da dođe nakon ovog propisa.

U čemu može biti derogacija?

1) Dešava se u naredbama i zabranama.

2) Ne može se desiti u akidi.

3) Ne može se desiti nesh u ahlaku ili osobinama na koje potiče Islam i koje preporučuje.

4) Ne može se desiti derogacija u temeljnim propisima 'ibadeta kao i mua'melata, kao što kaže Uzvišeni Allah Y: *"On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: »Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!« Teško je onima koji Allahu druge ravnim smatraju da se tvome pozivu odazovu. Allah odabire za Svoju vjeru onoga koga On hoće i upućuje u nju onoga ko Mu se iskreno obrati."* (Eš-Šura, 13. ajet)

﴿ شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ﴾

Načini prepoznavanja nasiha i mensuha

1) Jasna predaja od Poslanika ρ ili ashaba, kao što je sahih hadis gdje kaže Poslanik ρ: "Bio sam vam zabranio posjećivanje groblja, pa ih posjećujte."

2) Stav idžmaa da se radi o nasihi i mensuhu (o derogaciji). Napomena: Ummet se složio oko toga da nema nesh nakon smrti Poslanika , zato se propis idžmaa niti može derogirati, a niti taj propis može derogirati drugi propis.

3) Poznavanje onoga koji je objavljen prije i onoga koji je objavljen kasnije (hronološki).

Podjela nasiha i mensuha

1) Derogacija Kur'ana Kur'anom. Slažu se oko toga da je to dozvoljeno i da se dešavalo.

2) Derogacija Kur'ana Sunnetom. Ulema se podijelila, ispravno je mišljenje da se i to dešavalo, kao situacija koju bilježe Ahmed i Buharija od Poslanika ρ: "Onom koji nasljeđuje se ne piše testament."

- Drugi primjer: oženjeni i udata – bludnik i bludnica, koje treba kamenovati – se ne bičuju.

- Da li je dozvoljena derogacija ahad predajom? Većina uleme smatra da nije.

- Da li je dozvoljena derogacija mutevatir predajom? Dozvoljeno je i ovaj stav zastupaju; Malik, Ebu Hanife i jedan rivajet imama Ahmeda.

- Nije dozvoljeno, i ovaj stav zastupaju Šafija i drugi rivajet od imama Ahmeda.

3) Derogiranje Sunneta Kur'anom. Većina uleme dozvoljava i navode primjer okretanja u namazu (prvo vrijeme prema Kudsu, potvrđeno sunnetom, poslije Kur'an usmjerava prema Bejtul-haramu), drugi primjer obaveznosti derogacije posta Jevmul-ašure (naređeno sunnetom), Kur'an derogira i naređuje post mjeseca ramazana.

4) Derogacija Sunneta Sunnetom:

- a) Derogacija mutevatira mutevatirom – dozvoljeno.
- b) Derogacija ahada sa ahadom – dozvoljeno.
- c) Derogacija ahada mutevatirom – dozvoljeno.
- d) Derogacija mutevatira ahadom – kod većine nije dozvoljeno.

Je li dozvoljeno derogirati neko djelo prije nego se prakticira?

Ovo se desilo, na primjer događaj sa Ismai'lom a.s; njegovom ocu Ibrahimu u je bilo naređeno da ga zakolje, pa je taj propis dokinut prije nego je proveden u praksu, zatim propis o propisivanju namaza sa 50 namaza na 5 dnevnih namaza je dokinut prije činjenja.

Imamo slučaj i kada je samo jedna osoba uradila jedan propis, pa je došla derogacija:

"O vjernici, kad hoćete da se s Poslanikom posavjetujete, prije savjetovanja milostinju udijelite. To je za vas bolje i čistije. A ako nemate – pa, Allah, zaista, prašta i samilostan je.

Zar vas je strah da prije savjetovanja svoga milostinju udijelite?! A ako ne udijelite i Allah vam oprosti, onda molitvu obavljajte i zekat dajte i Allaha i Poslanika Njegova slušajte! Allah dobro zna ono što vi radite." (Mudžadele 12 i 13. ajet

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نَجَّيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَانِكُمْ

صَدَقَةٌ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِن لَّمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ

رَّحِيمٌ ﴿١٣﴾ ءَأَشْفَقْتُمْ أَن تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَانِكُمْ صَدَقْتِ فَأِذْ

لَمْ تَفْعَلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَءَاتُوا

الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ ؕ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

Nastavak u brošuri broj 2.

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنتَ

الْوَهَّابُ ﴿٨﴾

«Gospodaru naš, ne dopusti srcima našim da skrenu, kad si nam već na pravi put ukazao, i daruj nam Svoju milost; Ti si, uistinu, Onaj koji mnogo daruje » Ali Imran 8.

lektor: Abdulmedžid Nezo, ...
obrada teksta: Abdurrahman Kalabić, Hamza Alagić ...
šerijatska recenzija: prof. sa medrese Mus, ab ibn Umejr,
dizajn i štampa: AIO Linz

Tefsir

(Drugi dio)

UVOD

Hvala i Zahvala pripadaju Allahu Y. Gospodaru svih svjetova i neka je Selam i salavat na Njegovog miljenika Muhammeda ρ na njegovu časnu porodicu, na njegove ashabe i sve one koji ga slijede do Sudnjeg dana.

Poštovana braćo i sestre, poštovani čitaoci predstavljavamo vam nekoliko brošuri sa Šeri'atske akademije Mus'ab ibn Umejr.

Odmah na početku želimo da se zahvalimo profesoru m.hafizu Porči i ostalim predavačima a zatim direktoru medrese bratu Abdurrahmanu na velikodušno ustupljenom čistom (što se tiče autorskih i drugih prava) i djelomično obrađenom materijalu za ove skripte.

Također se zahvaljujemo bratu Hajruddinu koji je pomogao u obradi teksta ove brošure,

a zatim želimo da preporučimo ove tekstove svim onim koji su željni čistog i ispravnog znanja i studentima svih Šerijatskih medresa.

Napominjemo da će jedan dio sredstava ostvarenih distribucijom ove skripte biti ustupljen Šeri'atskoj akademiji Mus'ab ibn Umejr, a drugi dio će biti upotrebljen za pokrivanje troškova štampanja i u davetske svrhe Inšaallah.

Aktivna Islamska Omladina Linz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾

Hvala i zahvala pripada Allahu dželleša'nuhu , a nakon toga salavat i selam na Resula Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem, na njegove ashabe Radijellahu anhum, na njegovu časnu porodicu i sve one koji ga slijede do Sudnjeg dana.

Prije svega na samom početku ove naše skromne brošurice u kojoj je jedan dio znanja ili možda uvod u znanje, mi vam srdačno želimo toplu dobrodošlicu, jer je to od sunneta Allahovog Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, što možemo vidjeti iz slučaja kada mu je došao Safvan radijallahu anhu i rekao da želi da uči i da studira šeri'atsko znanje. Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je rekao: "Dobro došao, o ti koji tražiš znanje!" Dakle, od sunneta je da se poželi dobrodošlica, te vam je mi želimo uz molbu Allahu dželleša'nuhu da nam dadne bereket i da se kasnije širi i uzdiže čisto i ispravno šeri'atsko znanje, a zatim čestitamo vam na odabiru ovoga puta i želimo da budete nasljednici Allahovih poslanika, jer kaže Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem: "Učenjaci su nasljednici Allahovih poslanika."

Nasljednici Allahovih poslanika su sa dva aspekta: sa aspekta traženja znanja i sa aspekta prenošenja tog znanja, jer su to radili Allahovi poslanici. Dakle, suštinska zadaća Allahovih poslanika je bila prenošenje, dostavljanje i objašnjavanje ljudima Allahove dželleša'nuhu Objave.

وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ يَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٥﴾

Kaže Uzvišeni Y: "Opominji, opomena će koristiti vjernicima." (Ed-Dariat, 55. ajet)

Učenjaci su knjige uglavnom počinjali hadisom: "Doista se djela vrednuju prema nijjetu..." Muttefekun alejhi

Vrste derogacije

1) Derogacija učenja i propisa; kao ajet koji je bio derogiran; deset dojenja čine zabranjenim, ovaj ajet je derogiran i u učenju i u propisu.

2) Derogacija propisa, a ostavljanje učenja; primjer, derogacija propisa u ajetu koji određuje 'iddet žene kojoj je umro muž, s tim da je učenje tog ajeta ostalo: "Oni među vama kojima se primiče smrt, a koji ostavljaju iza sebe žene – treba da im oporukom unaprijed za godinu dana odrede izdržavanje i da se one ne udaljuju iz kuće. A ako je same napuste, vi niste odgovorni za ono što one sa sobom, po zakonu, urade, – a Allah je silan i mudar." (El-Beqare, 240. ajet)

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لِأَزْوَاجِهِمْ مَتَّعًا إِلَى
الْحَوْلِ غَيْرِ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْنَ
فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَّعْرُوفٍ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

Žena je čekala godinu dana, ako bi joj muž preselio, u 'iddetu, ako ne bi bila trudna – cijelu ovu godinu bila bi izdržavana iz imetka njenog muža, derogiran je – da čeka četiri mjeseca i deset dana: "Žene su dužne da čekaju četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa. I kad one ispune njima propisano vrijeme za čekanje, vi niste odgovorni za ono što one, po zakonu, sa sobom urade, – a Allah dobro zna ono što vi radite." (El-Beqare, 234. ajet)

يُتَوَقَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ
وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ
بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٣٤﴾

3) Derogacija učenja a ostavljanje propisa; ajet čije je učenje derogirano, a propis je ostao; « oženjeni i oženjena ako učine zinaluk kamenujte ih, kao kazna od Allaha, a Allah je silan i mudar ». Bilježi Kurtubi da je Ubejj ibn Ka'b τ rekao Zerru τ: "Koliko misliš da sura El-Ahzab ima ajeta?" – pa je rekao Zerr τ: "73 ajeta." – a Ubejj τ reče: "Tako mi Onoga kojim se zaklinje Ubejj, bila je i kolika sura Beqare; u njoj smo učili ajet kamenovanja..." – Ajetu kamenovanja je derogirano učenje, ali mu je ostao propis.

Derogacija sa alternativom ili bez alternative

1) Derogacija sa olakšavajućom ili lakšom alternativom, primjer zato je ajet o propisu posta:
"Dozvoljava vam se da se u noćima dok traje post sastajete sa svojim ženama; one su odjeća vaša, a vi ste njihova odjeća. Allah zna da vam je bilo teško, pa je prihvatio pokajanje vaše i oprostio vam. Zato se sada sastajte s njima u želji da dobijete ono što vam je Allah već odredio. Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore; od tada postite dok ste u i'tikafu u džamijama. To su Allahove granice, i ne približavajte im se! Eto tako Allah objašnjava ljudima propise Svoje da bi se onoga što im je zabranjeno klonili." (El-Beqare, 187. ajet) – Koji je derogirao: "O vjernici! Propisuje vam se post, kao što je propisan onima prije vas, da biste se grijeha klonili." (El-Beqare, 183. ajet)

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ
عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾

Naime, od Mu'aza ibn Džebela τ, Ibn Mes'uda i drugih se navodi: "Ovaj post bio je šeri'atski određen još od vremena Nuha a.s, sve dok to Allah Y nije dokinuo i zamijenio ga postom mjeseca ramazana. Bilo im je propisano: kada neko klanja večernji namaz i ode na spavanje, zabranjeni su mu hrana, piće i žene od istog vremena. Nakon toga, propis posta objašnjen je kao što je to bilo u početku Islama, pa Allah Y kaže: "... a onome od vas koji je bolestan ili na putu bude, isti broj drugih dana...", tj. bolesnik i putnik (musafir) ne poste, nego se mrse, a to nadoknađuju kasnije istim brojem dana. Ali, zdrav čovjek koji je kod kuće, ako hoće, postit će, a ako hoće, nahranit će svakog dana jednog siromaha. Post je, međutim, bolji od hranjenja siromaha."

– Zatim drugi primjer: "O Vjerovjesniče, bodri vjernike na borbu! Ako vas bude dvadesetak izdržljivih, pobijedit će dvije stotine; a ako vas bude stotina, pobijedit će hiljadu onih koji ne vjeruju, zato što su oni ljudi koji ne shvataju. Sada vam Allah daje olakšicu; On zna da ste izmoreni: ako vas bude stotina izdržljivih, pobijedit će dvije stotine; a ako vas bude hiljada, pobijedit će, Allahovom voljom, dvije hiljade. A Allah je uz one koji su izdržljivi." (El-Enfal, 65/66. ajet)

يَتَأَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِيصَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عَشْرُونَ
صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِمَّنْ
الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٥﴾ أَلَنْ حَمَفَ اللَّهُ عَنْكُمْ
وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ
وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ

2) Derogacija sa sličnom alternativom. Primjer za to je okretanje u namazu prema Ka'bi, koji je derogirao okretanje prema Bejtul-makdisu.

3) Derogacija s težom alternativom ili zamjenom kao što je primjer zatvaranja žene koja je počinila zinaluk: *"Kad neka od žena vaših blud počini, zatražite da to protiv njih četvorica od vas posvjedoče, pa ako posvjedoče, držite ih u kućama sve dok ih smrt na umori ili dok im Allah ne nađe izlaz neki."* (En-Nisa, 15. ajet) – derogiran *redžmom* (kamenovanjem).

4) Derogacija bez alternative, kao što je primjer davanja sadake prije nego se pođe razgovarati sa Poslanikom ρ : *"O vjernici, kad hoćete da se s Poslanikom posavjetujete, prije savjetovanja milostinju udijelite. To je za vas bolje i čistije. A ako nemate – pa, Allah, zaista, prašta i samilostan je. Zar vas je strah da prije savjetovanja svoga milostinju udijelite?! A ako ne udijelite i Allah vam oprost, onda molitvu obavljajte i zekat dajte i Allaha i Poslanika Njegova slušajte! Allah dobro zna ono što vi radite."* (Mudžadele 12/13. ajet)

Mudrost derogacije

- 1) Čuvanje koristi kod ljudi.
- 2) Razvoj šeri'atskih propisa shodno stanju ljudi.
- 3) Provjeravanje i iskušavanje robova hoće li izvršavati taj propis ili neće.
- 4) Želja za dobrim Ummetu i olakšavanje muslimanima, pa ako se radi o otežavajućoj alternativu onda je nagrada veća, a ako se radi o olakšavajućoj alternativu, onda je to svakako olakšavanje.

Nadnaravnost Kur'ana ('Idžazul-Kur'an)

Jezičko značenje: *'idžaz* znači potvrda nemoći i kada se potvrdi nemoć (stvorenja) onda dolazi do izražaja moć Stvoritelja Y. ili Onoga Koji daje mu'džizu. Značenje *'idžaza* u Šeri'atu; to je neuobičajena pojava povezana sa izazovom kojoj se niko ne može suprotstaviti sa nečim sličnim. Iz ove definicije razumijemo da *'idžaz* ima tri šarta:

- 1) To je stvar koja izlazi iz običaja, neuobičajena stvar kosmičkih i prirodnih zakona.
- 2) Ona je povezana sa izazovom lašcima i onima koji sumnjaju.
- 3) To je stvar kojoj se niko ne može suprotstaviti s nečim sličnim, a ako bi neko došao sa nečim sličnim, onda to više nije mu'džiza.

Vrste mu'džize

1) Osjetilne mu'džize kao što su mu'džize Allahovih s.a. poslanika (deva Salihova a.s, štap Musaov a.s, liječenje gubavaca od strane Isa a.s).

2) Razumske mu'džize kao što je Kur'an mu'džiza Allahovog Poslanika ρ

Razlika između mu'džiza Muhammeda ρ i drugih Allahovih Y poslanika

1) Mu'džize Allahovih Y poslanika su osjetilne i one prolaze i nestaju s nestankom vremena u kome su živjeli, i niko im nije bio svjedok osim onih koji su bili prisutni u tom vaktu.

2) Mu'džize Muhammeda ρ su razumske i one su stalne do Sudnjeg dana, jer su Objava od Allaha Y

Kur'anski izazov Arapima i njihova nemoć da dođu s nečim sličnim

1) Nekada Kur'an stavlja izazov na opći način koji se odnosi na džinne i ljude govoreći im da ne mogu doći sa nečim sličnim: "Reci: »Kad bi se svi ljudi i džinnovi udružili da sačine ovakav Kur'an, oni, kao što je on, ne bi sačinili, pa makar jedni drugima pomagali.« (El-Isra', 88. ajet)

قُلْ لِّئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا

يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَا وَكُنْ لَهُمْ لِبَعْضِ ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾

2) Stavlja pred njih izazov i traži da dođu sa deset sura sličnih Kur'anu: "Zar oni govore: »On ga izmišlja!« Reci: »Pa sačinite vi deset Kur'anu sličnih, izmišljenih sura, i koga god hoćete, od onih u

koje pored Allaha vjerujete, u pomoć pozovite, ako je istina što tvrdite!« Ako vam se ne odazovu, onda znajte da se on objavljuje samo s Allahovim znanjem i da nema boga osim Njega – zato muslimani postanite!" (Hud, 13/14. ajet)

3) Izazov sa samo jednom surom: "A ako sumnjate u ono što se objavljuje robu Svome, načinite vi jednu suru sličnu objavljenim njemu, a pozovite i božanstva vaša, osim Allaha, ako istinu govorite." (El-Beqare, 23. ajet)

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّنْ

مِثْلِهِ ۚ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٣﴾

I sa ovom njihovom nemoći potvrđena je Objava Muhammeda ρ

Oblici nadnaravnosti Kur'ana

1) *Jezička nadnaravanost.* Kur'an je objavljen u vremenu kada su Arapi bili poznati po rječitosti i retorici, pa njihovi velikani u jeziku nisu bili u stanju da se uzvise nad Kur'anom. Pa ni pjesnici nisu bili u stanju da doraslo odgovore kur'anskom 'idžazu.

"Od Ibn Abbasa τ se prenosi da je Velid ibn Mugire došao Poslaniku ρ, pa mu je Poslanik ρ proučio nešto iz Kur'ana, pa kao da mu je to raznježilo srce. Pa kad je to dospjelo do Ebu Džehla, rekao je Velidu: »Ljudi će sakupiti imetak kako bi ti ga dali,« – a Velid je rekao: »Kurejšije su znale da sam ja najbogatiji od njih«, pa nastavlja Ebu Džehl: "Reci o Kur'anu nešto što će ga negirati!" – Pa im reče Velid: »Allaha mi, među vama nema učenijeg čovjeka u poeziji i pjesništvu od mene, Allaha mi, nije mu ni nalik (Kur'an), u njegovom govoru ima slast i u njemu ima i talave (prefinjenost), i nema ništa iznad njega,

ni ga šta može nadvisiti.« Ebu Džehl mu reče: »Allaha mi, tvoj narod neće biti tobom zadovoljan sve dok nešto ne kažeš protiv njega. Velid mu odgovori: »Pusti me da razmislim.« Pa je obznanio da je Kur'an samo sihr i ljudski govor."

(Bilježe ga Bejheki i Hakim, koji kaže da je sahih) Pa je o njemu objavljen Allahov Y govor:

ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿١١﴾ وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَمْدُودًا ﴿١٢﴾
 وَبَنِينَ شُهُودًا ﴿١٣﴾ وَمَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِيدًا ﴿١٤﴾ ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ ﴿١٥﴾
 كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لَيْتِنًا عَنِيدًا ﴿١٦﴾ سَأَرْهُقُهُ صَعُودًا ﴿١٧﴾ إِنَّهُ فَكَّرَ
 وَقَدَّرَ ﴿١٨﴾ فَفَقْتَلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿١٩﴾ ثُمَّ قَتَلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿٢٠﴾ ثُمَّ نَظَرَ
 ﴿٢١﴾ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ﴿٢٢﴾ ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ إِن هَذَا
 إِلَّا سِحْرٌ يُؤْتَرُ ﴿٢٤﴾ إِنْ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ﴿٢٥﴾ سَأُصْلِيهِ سَقَرَ ﴿٢٦﴾
 وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرُ ﴿٢٧﴾ لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ ﴿٢٨﴾ لَوَاحِةٌ لِلْبَشَرِ ﴿٢٩﴾
 عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ ﴿٣٠﴾

"Meni ostavi onoga koga sam Ja izuzetkom učinio i bogatstvo mu ogromno dao i sinove koji su s njim i čast i ugled mu pružio – i još žudi da uvećam! Nikako! On, doista, prkosi ajetima Našim, – a naprtit ću Ja njemu teškoće, jer je smišljao i računao, – i, proklet bio, kako je proračunao! I još jednom, proklet bio, kako je proračunao! – Zatim je pogledao, pa se onda smrknuo i namrštio i potom se okrenuo i

uzoholio, i rekao: »Ovo nije ništa drugo do vradžbina koja se nasljeđuje, ovo su samo čovjekove riječi!« U Sekar ću Ja njega baciti – a znaš li šta je Sekar? Ništa on neće poštedjeti, kože će crnim učiniti, na njim su devetnaestorica." (El Muddessir od 11-30. ajeta)

Također, tu je i Tufejl ibn Amir τ koji je stavljao pamuk u uši da ne bi čuo Allahov govor, ali Allah Y je učinio, pa je čuo i prihvatio Islam. (Bilježi Ebu Nua'jm)

2) *Naučna nadnaravnost.* Kur'an je knjiga vjere, upute i nadnaravnosti, tako da nije dozvoljeno podčiniti Kur'an naučnim teorijama. Kada se pojavi nova naučna teorija – tražiti u Allahovoj Y. Knjizi ono što je potvrđuje – velika je greška, zato što se poslije može utvrditi da je ta teorija pogrešna, tako da bi ljudi mogli posumnjati u Kur'an.

S toga postoje stvari koje trebamo poznavati i na njih paziti:

a) Allah Y. nije učinio ove nauke o svemiru zbog Kur'ana, nego se njima dokazuje postojanje Allaha Y.

b) Kur'an poziva izučavanju ovih nauka sa strane istraživanja i okorištavanja sa koristima, blagodatima i poukama koje postoje u svemiru, kao što Allah Y kaže: "Reci: »Posmatrajte ono što je na nebesima i na Zemlji !« – A ni od kakve koristi neće biti dokazi i opomene narodu koji neće da vjeruje." (Junus, 101. ajet)

قُلِ أَنْظِرُوا مَاذَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ

لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠١﴾

Također, kaže Allah Y: "U stvaranju nebesa i Zemlje i u izmjeni noći i dana su, zaista, znamenja za razumom obdarene." (Ali 'Imran, 190. ajet)

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٩٠﴾

c) Nakon što je Kur'an spomenuo ove stvari (nauka o kosmosu), pojasnio je da su sve te stvari stvorene i da su podčinjene Allahu Y i Njegovoj moći, a ne da su ona božanstva koja upravljaju kosmosom: "Allah brani da se ravnoteža nebesa i Zemlje poremeti. A da se poremete, niko ih drugi osim Njega ne bi zadržao; On je, zaista, blag i prašta grijeha." (Fatir, 41. ajet)

﴿ إِنَّ اللَّهَ يُمَسِّكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا وَلَئِن زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ
أَحَدٍ مِّنْ بَعْدِهِ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴾ ﴿٤١﴾

U ovom ajetu se kaže da Allah Y upravlja svemirom. Također, Allah Y pojašnjava se da će sve propasti, osim Allahova Y lica. Kaže Allah Y: "I ne klanjaj se pored Allaha, drugom bogu! Nema boga osim Njega! Sve će, osim Njega propasti! On će suditi, i Njemu ćete se povratiti!" (Qasas, 88. ajet)

وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ
الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾

3) Zakonodavni 'idžaz. Kur'an počinje sa odgojem pojedinca smatrajući ga ciglom koja je sačinjena u društvu i poziva ga ka tewhidu i udaljavanju od širka, spašava ga od robovanja strastima i prohtjevima sve dok ne bude iskren rob Allahu Y Kada postane takav rob on počinje uzimati pravila, osobine dužnosti i 'ibadete iz Kur'ana u kojima je dobro za pojedinca kao i za društvo, pa kada ih musliman ispuni sa iskrenošću i ljubavlju, njegova duša i život se pomiješaju sa Šeri'atom, pa te dužnosti postaju njegovim čuvarom i zaštitom od razvrata i zla. Zakonodavni 'idžaz postaje uočljiv, transparentan u izgradnji društva i u uspostavljanju vladajućeg sistema, određujući osnove islamske države.

hfz. mag. Muhammed Porča

El-Ammu ve-l-hass – opće i posebno

Šta se misli pod općim i posebnim govorom?

El-Ammu, općenit govor – je onaj koji obuhvata sve ono na što se može odnositi bez ograničenja, dakle suprotno onome što je posebnog karaktera.

Šta je dokaz postojanja općenitog govora u Kur'anu i da li se on može koristiti u dokazivanju?

Dokaz postojanja općenitog govora u Kur'anu su riječi Allaha Y: "I pozva Nuh svoga Gospodara rekavši: "Gospodaru moj, zaista je moj sin od moje porodice, a Tvoje obećanje je istina i Ti si najpravedniji Sudac. – On nije od tvoje porodice, on je jedan nevaljalac pa Me ne pitaj o onome što ne poznaješ, Ja te savjetujem da ne budeš od neznalica – reče mu." (Hud, 45/46. ajet)

وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ أَبِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ
وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ﴿٤٥﴾ قَالَ يَدُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ
عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعْطُكَ
أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾

Dokaz u ovome jeste da Nuh u poziva Allaha Y. na osnovu Njegovog Y obećanja koje je općeg karaktera i odnosi se na njegovu cjelokupnu porodicu kada je Uzvišeni Y rekao: "Ja spašavam tebe i tvoju porodicu, osim tvoje žene." (El-Ankebut, 33. ajet)

إِنَّا مُنَجِّوُكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا أُمَّرَأَتَكَ

Uzvišeni Y mu odgovara da taj za koga on moli nije od njegove porodice samim tim što je svojim djelima poništio srodstvo koje ih je vezalo, tako da ostaje opći karakter Allahovog Y obećanja da će spasiti Nuha u i njegovu porodicu.

Dokaz postojanja općenitog govora u Kur'anu jesu i riječi Uzvišenog Y: "I kad izaslanici Naši Ibrahimu radosnu vijest donesoše oni rekoše: »Mi ćemo uništiti stanovnike onoga grada, jer su njegovi stanovnici nevjernici.« "U njemu je Lut." – reče Ibrahim. – »Mi dobro znamo ko je u njemu.« – rekoše oni – mi ćemo njega i porodicu njegovu sigurno spasiti, osim žene njegove, ona će ostati s onima koji će kaznu iskusiti." (El-Ankebut 30-32. ajet)

قَالَ رَبِّ أَنْصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾ وَلَمَّا جَاءَتْ
رُسُلَنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا إِنَّا مُهْلِكُوا أَهْلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ إِنَّ أَهْلَهَا
كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٣١﴾ قَالَ إِنَّ فِيهَا لُوطًا قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا
لَنُنَجِّيَنَّهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا أُمَّرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٢﴾

Dokaz u ovome jeste to što Ibrahim u shvata uopćenost riječi meleka da će uništiti stanovnike dotičnog mjesta, pa oni iz toga izuzimaju Luta u i njegovu porodicu koja je vjerovala, osim njegove žene.

Dokaz postojanja uopćenosti i sveobuhvatnosti govora jeste i idžmaa ashaba τ oko prihvatanja uopćenosti značenja ajeta koji govore o kradljivcu i kradljivici: "Kradljivcu i kradljivici odsijecite ruke njihove, neka im to bude kazna za ono što su učinili i opomena od Allaha! A Allah je Silan i Mudar." (El-Ma'ide, 38. ajet)

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جَزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِنَ اللَّهِ
وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣٨﴾

– i ajet: "I bludnicu i bludnika bičujte, svakog ponaosob, stotinom udaraca." (En-Nur, 2. ajet)

الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ

Oblici koji ukazuju na uopćenost

□ Riječ kullu – (sve, cijelo, svako), kao što je kur'anski ajet: "Svako živo biće okusit će smrt! I samo na Sudnjem danu dobit ćete u potpunosti plate vaše, i ko bude od Vatre udaljen i u Džennet uveden – taj je postigao šta je želio; a život na ovome svijetu je samo varljivo naslađivanje." (Ali 'Imran, 185. ajet)

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّقُونَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
فَمَنْ رُحِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا
مَتَاعُ الْعُرُورِ ﴿١٨٥﴾

- i ajet Uzvišenog: "To vam je Allah, Gospodar vaš, nema drugog boga osim Njega, Stvoritelja svega; zato se Njemu klanjajte; On nad svim bdi!" (El-En'am, 102. ajet)

ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَأَعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَىٰ
كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٠٢﴾

□ Odrednica "el" kao što je primjer riječi el-insan u suri El-Asr, gdje ima uopćeno značenje, a dokaz za to jeste izuzimanje koje slijedi "osim onih koji vjeruju." Isto tako je primjer o dozvoli trgovine – El-bej' i zabrani svih vrsta kamate – Er-riba:

ٱلَّذِينَ يَأْكُلُونَ رِبَاً ۖ لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ ٱلَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ
مِنَ ٱلْمَسِّ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا ۖ إِنَّمَا ٱلْبَيْعُ مِثْلُ ٱلرِّبَا ۗ وَأَحَلَّ ٱللَّهُ ٱلْبَيْعَ
وَحَرَّمَ ٱلرِّبَا ۗ فَمَن جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّهِ فَٱنتَهَىٰ فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ
إِلَى ٱللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُوذِيَ ۖ أَصْحَابُ ٱلنَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧٥﴾

"Oni koji se kamatom bave dići će se kao što će se dići onaj koga je dodiranjem šejtan izbezumio, zato što su govorili: »Kamata je isto što i trgovina.« A Allah je dozvolio trgovinu, a zabranio kamatu. Onome do koga dopre pouka Gospodara njegova – pa se okani, njegovo je ono što je prije stekao, njegov slučaj će Allah rješavati; a oni koji to opet učine – bit će stanovnici Džehennema, u njemu će vječno ostati." (El-Bekare, 275. ajet)

□ Neodređenost u kontekstu zabrane i negacije i uvjeta, primjer je ajet: "Hadždž je u određenim mjesecima; onom ko se obaveže da će u njima hadždž obaviti nema snošaja sa ženama i nema ružnih riječi, i nema svađe u danima hadždža." (El-Bekare, 197. ajet)

ٱلْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَةٌ ۖ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ ٱلْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا
جِدَالَ فِى ٱلْحَجِّ ﴿١٠٢﴾

– fela refese... nema snošaja... – ovdje negacija ima značenje zabrane. Zatim govor Uzvišenog Y: "Gospodar tvoj zapovijeda da se samo Njemu klanjate i da roditeljima dobročinstvo činite. Kad jedno

od njih dvoje, ili oboje, kod tebe starost dožive, ne reci im ni: »Uh!« – i ne podvikni na njih, i obraćaj im se riječima poštovanja punim." (El-Isra', 23. ajet) – i ajet: "Kada ti neko od mušrika zatraži zaštitu, ti mu je pruži dok ne čuje Allahov govor." (Et-Tewbe, 6. ajet)

وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلِمَ اللَّهِ ثُمَّ
أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ وَذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

□ Ellezi i elleti – (koji i koja) u govoru Allaha: "A one žene vaše koje su nadu u mjesečno pranje izgubile i one koje ga nisu ni dobile, one treba da čekaju tri mjeseca, ako niste znali. Trudne žene čekaju sve dok ne rode. – A onome ko se Allaha boji, On će sve što mu treba učiniti dostupnim." (Et-Talaq, 4. ajet) Zatim: "A onaj koji roditeljima svojim kaže: »Ih, što mi prijetite da ću biti oživljen kad su prije mene toliki narodi bili i nestali!« – a oni, dozivajući Allaha u pomoć, govore: »Teško tebi, vjeruj, Allahova prijetnja će se, doista, obistinirati!« – on odgovara: »To su izmišljotine naroda drevnih!« (El-Ahqaf, 17. ajet)

وَالَّذِي قَالَ لِيَوْلَادِهِ أَفِ لَكُمْ مَا اتَّعَدَانِي أَنْ أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ مِنْ

قَبْلِي وَهُمَا يَسْتَفِغِيَانِ اللَّهَ وَيْلَكَ ءَأَمِنُوا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَيَقُولُ مَا هَذَا

إِلَّا أَسْطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٧﴾

□ Ismu šart – uvjetna imenica, kao: "Safa i Merva su Allahova časna mjesta, zato onaj koji Kabu hodočasti ili umru obavi ne čini nikakav prijestup ako krene oko njih. A onaj koji drage volje učini kakvo dobro djelo – pa, Allah je, doista, blagodaran i sve zna." (El-Bekare, 158. ajet) – i ajet: "I gdje god budete svoja lica okrenite u njegovom pravcu." (El-Bekare, 150. ajet)

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

– i ajet: "I koje god dobro učinite Allah ga zna." (El-Bekare, 197. ajet)

وَمَا تَفَعَّلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ

– i ajet: "Koje god dozivate, pa Njemu pripadaju najljepša imena." (El-Isra', 110. ajet)

أَيَّ مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ

– sve ovo ima uopćeno značenje.

□ Ime vrste koje je pripojeno odrednici kao: "Allah vam oporučuje u pogledu vaše djece." (En-Nisa', 11. ajet) – i ajet: "Neka se pričuvaju oni koji se suprotstavljaju Njegovoj odredbi." (En-Nur, 63. ajet)

فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ

Vrste uopćenosti:

□ Prva vrsta: Uopćenost koja je trajna i ne mijenja se i koja ne trpi ikakvo izuzimanje, kao: "Allah sve dobro poznaje." (En-Nisa', 176. ajet) – zatim: "I Knjiga će biti postavljena i vidjet ćete grješnike prestravljene zbog onog što je u njoj. »Teško nama!« – govorit će – »Kakva je ovo knjiga, ni mali ni veliki grijeh nije propustila, sve je nabrojala!« – i naći će upisano ono što su radili. Gospodar tvoj neće nikome nepravdu učiniti." (El-Kehf, 49. ajet)

وَوَضَعَ الْكِتَابَ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا
مَا لِهَذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا
عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا ﴿٤٩﴾

– i ajet: "Zabranjene su vam vaše majke." (En-Nisa', 23. ajet)

□ Druga vrsta: Opće značenje kojim se želi postići posebno značenje, kao: "I dok se on u hramu stojeći molio, meleki ga zovnuše: »Allah ti javlja radosnu vijest: rodiće ti se Jahja, koji će u Allahovu Knjigu vjerovati, i koji će prvak biti, i čedan, i vjerovjesnik, potomak onih dobrih.« (Ali 'Imran, 39. ajet)

فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيَى
مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِّنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿٣٩﴾

Pod uopćenim značenjem riječi meleki misli se na posebno značenje, a to je u ovom slučaju melek Džibril u

□ Treća vrsta: Opće značenje koje je u osnovi ograničeno, kao što je kur'anski ajet: "Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore; od tada postite sve do noći." (El-Bekare, 187. ajet)

وَكُلُوا
وَأَشْرَبُوا حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ
مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُمُوا الصِّيَامَ إِلَى الْيَلِّ

– zatim: "Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti; a onaj koji neće da vjeruje – pa, zaista, Allah nije ovisan ni o kome." (Ali 'Imran, 97. ajet)

El-hassu – poseban govor

El-hassu – poseban govor je onaj koji ne obuhvata sve ono na što se može odnositi, i suprotan je onome koji je općeg karaktera, odnosno – to je ono što se izuzima iz onog na što se odnosi uopćeni govor. Ova vrsta može biti spojena ili odvojena.

El-Hassu-l-muttasil (poseban, spojen) govor

To je onaj govor u kojem nije odvojen opći od onog koji ga ograničava. Postoji pet vrsta spojenog govora:

1. El-istisna (izuzimanje) – "One koji okrive poštene žene, a ne dokažu to s četiri svjedoka, sa osamdeset udara biča izbičujte i nikada više svjedočenje njihovo ne primajte; to su nečasni ljudi, osim onih koji se poslije toga pokaju i poprave, jer Allah prašta i Samilostan je!"

(En-Nur, 4/5. ajet) – i ajet: "Kazna za one koji protiv Allaha i poslanika Njegova vojuju i koji nered na zemlji čine jeste da budu ubijeni ili razapeti ili da im se unakrst ruke i noge odsijeku ili da se iz zemlje prognaju . To im je poniženje na ovome svijetu, a na onome svijetu čeka ih patnja velika, osim onih koji se pokaju prije nego što ih se domognete, i znajte da Allah prašta i da je milostiv." (El-Ma'ida, 33/34. ajet)

2. Svojstvom odrediti ono što je prije u uopćenom govoru spomenuto, kao: "Zabranjuju vam se: matere vaše, i kćeri vaše, i sestre vaše i sestre očeva vaših, i sestre matera vaših i bratične vaše, i sestrične vaše, i pomajke vaše koje su vas dojile, i sestre vaše po mlijeku, i majke žena vaših, i pastorka vaše koje se nalaze pod okriljem od žena vaših s kojima ste imali bračne odnose, – ali ako vi s njima niste imali bračne odnose, onda vam nije grijeh –, i žene vaših rođenih sinova, i da sastavite dvije sestre, – što je bilo, bilo je, Allah, zaista, prašta i samilostan je." (En-Nisa', 23. ajet)

3. Šart (uvjet) – "Kada neko od vas bude na samrti, ako ostavlja imetak, propisuje vam se, kao obaveza za one koji se Allaha boje, da pravedno učini oporuku roditeljima i bližnjima." (El-Bekare, 180. ajet)

كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ لِلْوَالِدَيْنِ

وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿١٨٠﴾

4. El-gaje (cilj) – "Hadždž i umru radi Allaha izvršavajte! A ako budete spriječeni, onda kurbane koji vam se nađu pri ruci zakoljite, a glave svoje, dok kurbani ne stignu do mjesta svoga, ne brijte." (El-Bekare, 196. ajet)

وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ
وَلَا تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُ ۚ

– i ajet: "I pitaju te o mjesečnom pranju. Reci: To je neprijatnost. Zato ne općite sa ženama za vrijeme mjesečnog pranja, i ne prilazite im dok se ne okupaju, a kada se okupaju, onda im prilazite onako kako vam je Allah naredio. – Allah zaista voli one koji se često kaju i voli one koji se mnogo čiste." (El-Bekare, 222. ajet)

5. Zamjena sveobuhvatnog jednim njegovim dijelom, kao: "Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti; a onaj koji neće da vjeruje – pa, zaista, Allah nije ovisan ni o kome." (Ali 'Imran, 97. ajet)

وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ

حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ

El-hasu-l-munfesil (poseban, rastavljen govor)

To je onaj govor koji je spomenut na drugom mjestu u ajetu, hadisu, idžmau ili kijasu. Primjer za ovu vrstu je u ajetu: "Raspuštenice neka čekaju tri mjesečna pranja; i nije im dopušteno da kriju ono što je Allah stvorio u maternicama njihovim, ako u Allaha i u onaj svijet vjeruju. Muževi njihovi imaju pravo da ih, dok one čekaju,

vrate ako žele da dobro djelo učine. One imaju isto toliko prava koliko i dužnosti, prema zakonu, – samo, muževi imaju prednost pred njima za jedan stepen. – A Allah je Silan i Mudar." (El-Bekare, 228. ajet)

Ovo je uopćen govor koji se može odnositi na trudnice i na one koje to nisu, i na one sa kojima se imao odnos, i na one sa kojima nije, a ograničen je ajetom: "A one žene vaše koje su nadu u mjesečno pranje izgubile i one koje ga nisu ni dobile, one treba da čekaju tri mjeseca, ako niste znali. Trudne žene čekaju sve dok ne rode. – A onome ko se Allaha boji, On će sve što mu treba učiniti dostupnim." (Et-Talaq, 4. ajet) – i ograničen je ajetom: "O vjernici, kad se vjericama oženite, a onda ih, prije stupanja u bračni odnos, pustite, one nisu dužne da čekaju određeno vrijeme koje ćete vi brojati, već ih darujte i lijepo ih otpremite." (El-Ahzab, 49. ajet)

Ograničenje ajeta hadisom

"Oni koji se kamatom bave dići će se kao što se diže onaj koga je dodirom šejtan izbezumio, zato što su govorili: »Kamata je isto što i trgovina.« – A Allah je dozvolio trgovinu, a zabranio kamatu. Onome do koga dopre pouka Gospodara njegova – pa se okani, njegovo je ono što je prije stekao, njegov slučaj će Allah rješavati; a oni koji to opet učine – bit će stanovnici Džehennema, u njemu će vječno ostati." (El-Bekare, 275. ajet) Ajetom se u osnovi dozvoljavaju sve vrste trgovine, ali hadis ograničava trgovine koje su neispravne.

Od Ibn Omera τ se prenosi: "Zabranio je Resul ρ da se trguje plodnom vodom od vola." (Bilježi Buhari)

Ograničenje ajeta idžmaom

"Allah vam naređuje da od djece vaše – muškom pripadne toliko koliko dvjema ženskima..."

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ

(En-Nisa', 11. ajet) – ali u ovo ne ulazi rekik (rob), jer je ropstvo po idžmau zapreka u nasljeđivanju.

Ograničenje ajeta kijasom

"Bludnicu i bludnika izbičujete sa stotinu udara biča, svakog od njih, i neka vas pri vršenju Allahovih propisa ne obuzima prema njima nikakvo sažaljenje, ako u Allaha i u onaj svijet vjerujete, i neka kažnjavanju njihovu jedna skupina vjernika prisustvuje!" (En-Nur, 2. ajet) – i ajet: "A onome među vama koji nije dovoljno imućan da se oženi slobodnom vjericom – eto mu one u vašem vlasništvu, robinje vaše, vjernice, – a Allah najbolje zna kakvo je vjerovanje vaše – ta jedne ste vjere. I ženite se njima, s dopuštanjem vlasnika njihovih, i podajte im vjenčane darove njihove, kako je uobičajeno, kada su žedne i kada javno ne čine blud i kada tajno ne žive s ljubavnicima. – A kada one kao udate počine blud, neka se kazne polovinom kazne propisane za slobodne žene. – To je za onoga od vas koji se boji bluda; – a bolje vam je da se uzdržite! Allah prašta i samilostan je." (En-Nisa', 25. ajet) – muškarci robovi se nigdje ne spominju, ali je kijasom (analogijom) uzeto da je ista kazna za njih kao i za robinje.

Ograničavanje Sunneta Kur'anom

Prenosi Ebu Vakid el-Lejsi τ od Allahovog Poslanikap: "Ono što bude odsječeno od stoke dok je živa to je strv." (Sunen Ebu Davuda i Džamiut-Tirmizi) Ovaj hadis je ograničen ajetom: "Allah vam daje da u kućama svojim stanujete i daje vam od koža stoke šatore koje lahko nosite kad na put idete i kad konačite, a od vune njihove i dlake njihove i kostrijeti njihove prostriku i korisne stvari, sve dok se ne istroše." (En-Nahl, 80. ajet) U ajetu je od onoga što se odsiječe od stoke izuzeto i dozvoljena je vuna i dlake i kostreti njihove.

Ispravnost dokazivanja uopćenim govorom u onome što je ostalo nakon ograničenja

Ispravno je dokazivati onim što je ostalo u općem dokazu nakon izuzimanja i ograničavanja. Fatima, radijallahu anha, donijela je dokaz koji je općeg karaktera u pogledu nasljeđivanja, a to je ajet: "Allah vam naređuje da od djece vaše – muškom pripadne toliko koliko dvjema ženskima..." (En-Nisa', 11. ajet) – i time tražila kod halife Ebu Bekra τ da joj da imetak njenog oca, Allahovog Poslanika ρ On joj je rekao hadis na osnovu kojeg to nije u stanju da učini, a glasi: "Mi skupina, Allahovih vjerovjesnika, ne bivamo nasljeđivani – ono što ostavimo to je sadaka." (Bilježe Buhari i Muslim)

Opći dokaz iz ajeta ograničen je posebnim iz hadisa, ali niko od ashaba τ nije joj rekao zašto koristi taj opći ajet kao dokaz nakon što je ograničen. Dakle, ajet ostaje dokazom mimo onoga čime je ograničen u svemu onome što njegova uopćenost obuhvata nakon ograničenja.

Ono na što se odnosi govor

Da li se govor upućen Allahovom Poslaniku ρ odnosi i na druge mu'mine? Kaže Uzvišeni: "O Vjerovjesniče, Allaha se boj, a nevjernike i licemjere ne slušaj – Allah, uistinu, sve zna i mudar je." (El-Ahzab, 1. ajet) – skupina uleme smatra da se odnosi i na druge mu'mine i to zato što nam je on naš uzor i što to nije govor koji se odnosi samo na Poslanika ρ .

Da li se riječi "ja ejjuhen-nasi" – o ljudi! – odnose i na Resula ρ ? Odnose se i na njega, jer je govor općeg karaktera tako da obuhvata sve ljude. Riječi: "O vi koji vjerujete" – odnose se i na žene.

Tumačenje Kur'ana Sunnetom

Da je bilo nejasnih stvari ashabima τ imamo rivajet kod imama Ahmeda, rahimehullah, od Aiše, radijallahu anha, da je rekla kada je čula Poslanika ρ kako kaže: "Dovoljno ti je azaba da polažeš račun." – a ona mu je rekla: "Zar Allah Y nije rekao: »lako će oni polagati račun...« – a Poslanik ρ joj odgovara: "To nije polaganje računa, već je to pokazivanje djela."

A onaj koji bude polagao račun, tj. bude pitan od strane Allaha Y: zašto, kako itd. to je polaganje računa.

Od Enesa τ se prenosi da je rekao Poslanik ρ tumačeći ajet: »Inna ea'tajna kelkevser« – "To je rijeka koju mi je dao moj Gospodar ." (Bilježe imam Ahmed, Buhari i Muslim)

Kur'an je objavljen Vjerovjesniku ρ koji nije znao ni čitati ni pisati, i narodu koji nije znao ni čitati ni pisati i nisu imali ništa drugo osim jezika da govore njime i srce da shvataju. Uzvišeni Allah Y je dao da imaju sposobnost govora i da se na različite načine ljudima obraćaju i govore ono što žele prenijeti. Sunnet Allaha Y je bio da šalje poslanike koji govore jezike njihovih naroda, isto tako je poslao Resulullaha ρ da govori arapskim jezikom, kao što kaže Allah Y: "Mi

nismo poslali nijednog poslanika koji nije govorio jezikom naroda svoga, da bi mu objasnio..." (Ibrahim, 4. ajet)

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ

Poslanik ρ je po svojoj obavezi i blagodati od Allaha Y. znao tumačenje Kur'ana, kao što kaže Uzvišeni Allah Y: "Mi smo dužni da ga saberemo da bi ga ti čitao. A kada ga čitamo, ti prati čitanje njegovo, a poslije, Mi smo dužni da ga objasnimo."

(El-Qijame,17-19. ajet)

إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ ۖ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ۖ ۝١٨ ثُمَّ

إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ ۖ ۝١٩

Način tumačenja Kur'ana Sunnetom

1. Objašnjenje uopćenog u Kur'anu – imamo naredbe, kao što su: "I obavljajte namaz!" – zatim: "Čuvajte namaze!" – a Sunnet je objasnio kako se obavljaju ti namazi, tj. objasnio je namaska vremena: koliko ima koji namaz rekata, zatim je Sunnet objasnio kako se daje zekat, kada se daje zekat, koje su vrste, zatim pojašnjenje propisa hadždža.

Kao što kaže Poslanik ρ : "Uzmite od mene propise vašeg hadždža." Zatim Poslanik ρ kaže: "Klanjajte kako vidite da ja klanjam." Abdullah ibn Mubarek, rahimehullah, prenosi od Imrana ibn

Husejna τ da mu je došao čovjek i rekao: "Dovoljan mi je Kur'an." – a on mu je rekao: "Ti si ahmak, nalaziš li u Allahovoj Knjizi da je podne četiri rekata?" – pa mu je nabrojao ostale namaze, a zatim propis o zekatu i sl. – te ga upitao nalaziš li sve ovo u Allahovoj Knjizi? Allahova Knjiga je ovo spomenula, a Sunnet protumačio.

Da se pojasni ono što je nejasno, kao što je Poslanik ρ pojasnio vrijeme sehura: "Dok ne budete mogli razlikovati bijeli konac od crnog."

2. Zatim ograničenje uopćenog, kao što kaže Allah Y: "Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s mnogoboštvom ne miješaju..."

3. Određivanje neodređenog – primjer za to je: "Kradljivcu i kradljivci odsijecite ruke njihove..." (El-Ma'ide, 38. ajet) – sunnetom je pojašnjeno da je to desna ruka.

4. Objašnjenje određene riječi koja se nalazi u Kur'anu, kao što je: "I njima pripadaju čiste žene..." – pojašnjeno je da su to žene koje su čiste od hajza i svih drugih nečistoća.

5. Sunnet dođe sa dodatnim propisima sa kojima Kur'an nije došao, kao npr. zabrana da čovjek oženi ženu i njenu tetku. Zatim propis o sadekату-l-fitru i propis o kamenovanju bludnice i bludnika koji su oženjeni, te propis o nasljedstvu nane, propis o svjedoku i zakletvi itd...

6. Objašnjenje da je nešto mensuh (derogirano) kao što je hadis: "Nema oporuke za onog ko nasljeđuje." – a ovo je pojašnjenje ajeta koji govori o vasijetu roditelja i bližnjih da je mensuh (derogiran).

7. Potvrđivanje Kur'ana, tj. da dođe hukm (propis) u Kur'anu, a onda isti takav dokaz dođe u Sunnetu da to pojasni, kao što je: "O

vjernici, jedni drugima imanja na nedozvoljen način ne prisvajajte..."
(En-Nisa', 29. ajet)

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَأْكُلُوا ءَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِٱلْءَبْطِلِ

– ovaj ajet potvrđuje i hadis koji kaže: "Nije dozvoljen imetak muslimana osim ako je on tim zadovoljan." – iz ovoga zaključujemo da za tumačenje Kur'ana nije dovoljan sam Kur'an, već je nužno da imamo Sunnet, jer imamo pokušaja iskrivljenja Allahove Knjige od strane mustesrika ili orijentalista i onih koji ih u tome slijede.

Poslanik ρ kaže u hadisu: "Ko bude živio poslije mene vidjet će mnoga razilaženja – držite se moga sunneta i sunneta ispravnih halifa nakon mene, čvrsto ih se držite zubima očnjacima!" – iz ovoga se vidi slika onih koji slijede mutešabih ajete, tako što uzimaju ajet iz konteksta, a ne uzimaju drugi ajet, i često puta to čine namjerno. Samim tim što odvajaju ajet koji je u svome kontekstu jasan, ne mogu reći nismo vidjeli taj ajet, kao što je ajet u suri El-Ma'ide: "*I naći će te da su vam bliži oni koji kažu mi smo kršćani; to zato što među njima ima svećenika i monaha i zato što se oni ne ohole.*"

Oni koji slijede mutešabih staju kod ovog ajeta i kažu: "Vi kršćani ste nam najbliži i mi hoćemo da sa vama radimo i da se zbližimo itd..." – međutim, odmah iza ovoga ajeta dolazi drugi ajet koji kaže: "*Vidiš njihove oči kako zasuze zbog spoznaje istine koju su uvidjeli i govore: »Bože, mi vjerujemo i upiši nas u prave vjernike.«* – što znači da kršćani koji prihvataju istinu su nama najbliži i oni koji se ne ohole pred istinom, i koji se ne bore protiv istine, a ne uopćeno koji se nazivaju kršćani – i ovo je odvođenje ljudi sa pravog puta, jer uzimaju jedan ajet, a ostavljaju drugi.

Izvori Tefsira

1. Izvor tefsira je Kur'an, jer govor (ajeti) Allaha Y. najbolje tumači Njegov govor. Nekada ćemo na jednom mjestu naći da je nešto ukratko rečeno ili da je na nešto ukazano, a na drugom mjestu u Kur'anu ćemo naći tumačenje toga. Nekada ćemo u Kur'anu naći da je nešto skraćeno rečeno, a na drugom u široj formi. Na jednom mjestu ćemo naći da je upotrijebljen mutlak (opće značenje), a na drugom mukajjim (posebno značenje), ili da je to opće značenje ograničeno posebnim što znači da je posebno značenje ograničilo opće značenje. Zato je nužno onome ko hoće da se bavi tumačenjem Kur'ana i ko hoće da shvati Allahove Y. poruke da prilikom tefsira Kur'ana koristi sam tefsir i da ne tumači skupinu ajeta ili suru odvojeno od ostalog dijela Kur'ana, već je potrebno da uzme i ono ostalo što je spomenuto. Prilikom tefsira pojedinog ajeta vrlo je važno, pogledati u drugi ajet, da li ima njemu sličan, tako da otkrijemo da li se na drugom mjestu ograničava to prvo značenje koje je spomenuto – da li se na drugom mjestu šire govori o tumačenju, jer je na jednom mjestu ukratko rečeno, a na drugom šire. Znači, nakon sakupljanja tih ajeta usporedit će ih jedne sa drugima, tako da će se pomoći samim Kur'anom u tumačenju Kur'ana. Nikome nije dozvoljeno da se okrene od ove vrste tefsira. Svi mufesiri i svi oni koji hoće da shvate Allahovu Y izvornu poruku dužni su da se vrate ostatku Kur'ana, jer Allah Y. najbolje poznaje šta je htio reći i On je Taj koji objašnjava Kur'an.

Nekada je neki događaj spomenut ukratko, a nekada je na drugom mjestu naširoko objašnjen, kao što je kazivanje o Ademu ν i prokletom Iblisu: na jednom mjestu je skraćeno, a nekada prošireno, i kao što je govor o Musau ν i faraonu.

2. Da se opće značenje svede na posebno značenje, kao što se kaže: "*O vjernici, udijelite dio od onoga čime vas Mi darujemo, prije nego što dođe Dan kada neće biti ni otkupa, ni prijateljstva, ni posredništva!* – *A nevjernici sami sebi čine nepravdu.*"

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعَ

فِيهِ وَلَا خُلَّةَ وَلَا شَفِيعَةً وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٧٥٤﴾

(El-Bekare, 254. ajet) – ovo je opće značenje, a na drugom mjestu je došlo posebno značenje, gdje Allah Y kaže: "Veliki prijatelji toga Dana bit će neprijatelji, osim bogobojazni." (Ez-Zuhruf, 67. ajet)

الْأَخِلَاءَ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُم لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ ﴿١٧﴾

– u ovome slučaju ovo drugo značenje ograničilo je ono prvo značenje, jer se u prvom ajetu kaže da nema nikakvog prijateljstva, a u drugom se izuzima to nijekanje i potvrđuje se prijateljstvo koje će biti samo kod vjernika. – Jer u osnovi na Sudnjem danu nema prijateljstva i u osnovi nema zagovornništva i nema trgovine, ali se vidi da su sve tri ove stvari na određenim mjestima izuzete. Zbog toga ko uzme jedan kur'anski ajet da tumači od ostalih reči će: "evo dokaza" i stane kod toga, zato su neke sekte uzele sebi jedne ajete, a druge ostavili i to je na neki način slijeđenje mutešabih ajeta u Kur'anu, jer oni hoće da Kur'an potvrdi njihov govor, a to je dallalet.

3. Sastavljanje onoga što je na prvi pogled različito, primjer za to je da se na jednom mjestu kaže: "Čovjek je stvoren od zemlje (turab)." – a na drugom mjestu se kaže da je stvoren od gline (tin – zemlja pomiješana sa vodom, tj. blato, glina), a na trećem mjestu se kaže od osušene gline (sal-sal). Ovi ajeti nam objašnjavaju stepene kroz koje je prolazio čovjek dok je stvoren.

Dalje u Kur'anu se kaže: "Zašto Iblisu nisi sedždu učinio Ademu?" – a on odgovara: "Ja sam bolji od njega." – a na drugom mjestu kaže: "Nisam ja mogao da učinim, ne može se meni desiti da ja sedždu učinim." – i ovdje se vidi različit odgovor, međutim, tu je sve

rečeno, ali je zbog konteksta na jednom mjestu spomenuto jedno, a na drugom drugo.

4. Sakupljanje mutevatir kira'eta koji su spomenuti u Kur'anu, pa tako u jednom se kaže: "To je zbog toga što su oni lagali..." – a u drugom kira'etu se kaže: "To je zbog toga što su oni poricali..." – što znači kada spojimo ova dva kira'eta pojašnjava nam se značenje ovih ajeta.

Drugi primjer je maliki jevmidin (Gospodar Sudnjeg dana), a u drugom kira'etu se kaže meliki jevmidin (Vladar Sudnjeg dana) i ovo nije isto značenje, međutim, oba dva kira'eta su mutevatir i pojašnjavaju jedan drugog, i uče se u Kur'anu.

Ovdje je važno spomenuti da se odnosi na kira'ete koji su preneseni tevaturom i da je napisan u Mushafu Osmana ibn Affana τ, a razlika je između osmanlijskog i Osmanovog, jer neki kažu: "promijenili su pisanje," što nije tačno, već je za vrijeme Osmana τ originalno napisan i podnosi sedam kira'eta. Zatim da je u granicama arapskog jezika, međutim, taj arapski jezik se ne uzima od ljudi već iz Kur'ana.

Tumačenje Kur'ana Sunnetom

Ashabi τ kada je objavljivan Kur'an razumijevali su ga, jer je objavljen čisto na arapskom jeziku, ali ono što im je bilo nejasno pitali su Resulullaha ρ On ρ im je objašnjavao to što im je bilo nejasno, jer je njegova uloga pojašnjavanje (bejan), kao što kaže Allah Y: «A tebi objavljujemo Opomenu da bi objasnio ljudima ono što im se objavljuje, i da bi oni razmislili ».(En-Nahl, 44. ajet)

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ

وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٤﴾

Svakako da je u tumačenju Kur'ana potreban i Sunnet, a Sunnet je Objava (vahj). U hadisu kojeg bilježi Ebu Dawud se ukazuje da je u tumačenju ove vjere potreban Sunnet i u tom smislu Poslanik ρ kaže: "Dat mi je Kur'an i nešto slično njemu. Doći će vrijeme kada će neki od ljudi biti naslonjen na svojoj postelji i govoriti: 'držite se ovoga Kur'ana': što nađete u njemu da je halal to i ohalalite a što je haram to i oharamite i to zabranite, zaista, ono što ja haramim je isto kao što je i Allah Y. oharamio." U hadisu kojeg bilježe Ahmed i Tirmizi od Addij ibn Hibbana τ da je Poslanik ρ protumačio riječi: "*ine-l-magdube alejhim humu-l-jehud ve inne dallinne humun-nesara* (zaista su oni na koje se rasrdio Allah Y. židovi, a oni koji su zalutali kršćani)."

A u onome što bilježe imam Tirmizi i Ibn Hibban u svome Sahihu od Ibn Mesuda τ da je Poslanik ρ rekao: "Srednji namaz je ikindija-namaz." – ovdje je Poslanik ρ protumačio ajet: "...*čuvajte sve namaze i srednji namaz.*"

Tumačenje Kur'ana riječima ashaba τ

Ova vrsta tefsira se dijeli na:

1. Tefsir od ashaba τ koji ima hukm merfuua (ili tefsir od ashaba τ koji se pripisuje Poslaniku ρ) i to u stvarima u kojima ne može biti idžtihada, i u onome što je vezano za esbabi-nuzul objavljenih ajeta.

2. Njihovo razumijevanje i idžtihad. Ashabi τ kada ne bi našli tefsir u Allahovoj ρKnjizi, niti u riječima Poslanika ρ, onda su za svoje

shvatanje dotičnog ajeta koristili razum, jer su bili izvorni Arapi koji su poznavali arapski sa svim njegovim ograncima, kao što su poznavali stilistiku. Među najpoznatijim ashabima koji su se istakli po tefsiru i shvatanju kur'anskih poruka jesu četvorica hulefair-rašidina, zatim Abdullah ibn Mes'ud, Abdullah ibn Abbas, Abdullah ibn Zubejr, Ubej ibn Kab, Zejd ibn Sabit i Ebu Musa el-Eš'ari τ

I drugi među ashabima poznavali su tefsir, ali ovi spomenuti su među prvacima i ubrajani su u prvake među poznavaoocima tefsira. Od ostalih među ashabima koji su govorili o tefsiru bili su: Enes ibn Malik, Ebu Hurejre, Adbullah ibn Omer, Džabir ibn Abdullah, Abdullah ibn Amr ibnu-l-As τ, Ai'ša, radijallahu anha, i dr. Ali od ovih spomenutih je manje preneseno tefsira i ovi prvi koje smo spomenuli kao što su četvorica hulefair-rašidina, zatim trojica: Abdullah, Zejd ibn Sabit i Ebu Musa el-Eš'ari i oni su se međusobno razlikovali po tome šta je od njih preneseno od tefsira.

Od prve trojice hulefair-rašidina: Ebu Bekra, Omera i Osmana τ preneseno je vrlo malo tefsira, a tri su razloga za to:

- 1) Zato što su oni ranije preselili na Ahiret.
- 2) Zato što su se bavili hilafetom i osvajanjem novih područja.
- 3) Zato što su bili u sredini u kojoj je većina ljudi bila ulema u pogledu Allahove Y Knjige.

Tako da je bilo vrlo malo potrebe da ih pitaju ashabi τ, jer je to njima bilo svima poznato, pa je od njih (hulefair-rašidina) mali i preneseno. Što se tiče Alije ibn Ebi Taliba τ on je među hulefair-rašidinima najviše prenio tefsira, a uzrok toga je što je bio slobodan od hilafeta dug vremenski period, a najviše u vremenu Osmana τ. Zatim, on τ je najviše i živio, i potreba ljudi za tefsirom, nakon proširenja islamske države, je bila veća, jer je dosta stranaca ušlo u islam pa im je trebalo pojasniti značenje Kur'ana. Nakon Alije τ najpoznatiji ashabi

od kojih je prenesen tefsir su: Abdullah ibn Abbas, Abdullah ibn Mes'ud i Zubejr ibn Ka'b τ

- 1) Zbog velike potrebe za njima među svijetom.
- 2) Zatim poznavanje arapskog jezika.
- 3) Zbog bliskosti sa Allahovim Poslanikom ρ
- 4) Poznavanjem situacija u kojima su objavljeni ajeti i sl.

Osim Ibn Abbasa τ koji je bio dijete za vrijeme Poslanika ρ, imao je trinaest godina kada je Poslanik ρ preselio, ali je to nadoknadio time što je bio stalno uz ashabe τ, tako da bi znao, kako nam on opisuje u svom rivajetu, stajati pred vratima jednog od ashaba, a u njega bi puhao topli vjetar i nanosio mu pijesak na lice, ali bi on i dalje stajao i čekao da se on probudi sa kajlule. – Pa kad bi se ovaj probudio i izašao iz kuće i vidio ga pred vratima, rekao bi mu: "Allah ti se smilovao, sine Abbasov, preče je bilo da mi tebi dođemo nego ti nama." A on bi odgovarao: "Preče je da ja dođem znanju." I zbog toga je bio najučeniji među ashabima τ, tako da bi se ashabi τ njemu vraćali.

Prenosi se da je Omer ibn Hattab τ osjetio među ashabima da mu zamjeraju zato što uvodi na sijela Abdullaha ibn Abbasa τ Pa ga je Omer τ jedne prilike, kako kaže Abdullah ibn Abbas τ, poveo da im pokaže njegovo znanje, te je Omer τ upitao o riječima Allaha Y: "*Kad Allahova pomoć dođe.*" – pa su rekli ono što se razumije jeste da Allah Y nagovještava pomoć i pobjedu Poslaniku ρ Tad je Omer τ upitao Abdullaha τ: "Misliš li i ti ovako?" Kaže: "Ne, ovim se nagovještava smrt Allahovog Poslanika ρ" (Bilježi Buhari od Sei'da ibn Džubejra τ)

3. Tefsir ashaba τ koji se shvatao iz njihovog poznavanja arapskog jezika, stilistike, situacije i svega ostalog što je okruživalo Arape, između ostalog i adeta (običaja), kao što kaže Allah Y: "*Dolazite kućama s njihovih vrata, nije u tome pobožnost...*"

Što se tiče ove druge vrste, tj. shvatanje ashaba τ, neka ulema je stanovišta da je obavezno takvo mišljenje uzimati u obzir, kao što kaže hafiz Ibn Kesir, rahimehullah, koji u svom tefsiru Mukadimi kaže: "I tada, ako ne nađemo tefsir u Kur'anu, niti u Sunnetu, vraćamo se u tome (tumačenju ajeta) na riječi ashaba τ" – ovo je zato što su ashabi τ poznavali ono čemu su prisustvovali od situacija i stanja, i zato što su imali potpuno shvatanje i ispravno znanje i dobar rad.

A posebno ulema među njima i velikani kao četiri imama (hulefair-rašidina τ). Bilježi Buhari, rahimehullah, u svome Sahihu da je Džuhajfe τ pitao Alije τ: "Imaš li nešto od Vahja mimo ovoga što je u Allahovoj Y. Knjizi ili ti je Allahov Poslanik ρ posebno nešto povjerio? A on τ reče: "Ne, tako mi Onoga koji daje da niče zrnevlje, ništa drugo ne znam osim onog što Allah Y. daje čovjeku od shvatanja Kur'ana." Važno je spomenuti da za vrijeme ashaba τ nije ništa zapisano od tefsira, već je pisanje počelo u drugom hidžretskom stoljeću. Tefsiri ashaba τ, tj. tefsiri ajeta su se prenosili usmeno, bez redosljeda i bez cijelosti (cijelog Kur'ana).

Historijat Tefsira

Stoljeće iza ashaba τ se naziva stoljeće zapisivanja – tedwin ili stoljeće tabi'ina. Poznato je da su ashabi τ uzimali od Poslanika ρ tumačenje tefsira, isto tako su i tabi'ini uzimali od ashaba τ i njihovo tumačenje Kur'ana nakon tefsira ashaba τ je najbolje.

Ashabi τ su se razišli po mnogim pokrajinama islamske zemlje da bi proširili znanje o ovoj vjeri. Samim novim osvajanjima ukazala se veća potreba za tumačenjem Kur'ana: Abdullah ibn Abbas τ je boravio u Mekki i tamo je širio znanje o tefsiru. Najpoznatiji tabi'ini koji su uzeli od njega su: Se'id ibn Džubejr, Mudžahid, Ikrime, Mevla ibn Abbas, Tavus ibn Kejsan, Ata ibn Ebi Rebah. Od svih ovih spomenutih najviše se prenosi od Ikrime Ebu Džehla i ovo se naziva mekkanska škola tefsira.

U Medini je bio poznat Ubej ibn Ka'b τ – od njegovih učenika među tabi'inima najpoznatiji su: Zejd ibn Eslem (šejh imama Malika, rahimehullah), Ebu Alije, Muhammed ibn Ka'b el-Kurevi.

Među najpoznatijim učenjacima koji su uzeli od Abdullaha ibn Mesuda τ u Iraku su: Alkame ibn Kajs, Mesruk, Amir eš-Ša'bi, Hasan el-Basri, Katade ibn Deame es-Sedusi, El-Esved ibn Jezid, Murre el-Hamzani.

Šejhu-l-islam Ibn Tejmije, rahimehullah, spominjući ovo kaže: "Što se tiče tefsira najučeniji ljudi su stanovnici Mekke zato što su oni drugovi Ibn Abbasa τ" – zatim kaže: "Isto tako i Kufe, jer su oni drugovi Ibn Mesuda τ i ulema stanovnika Medine."

Ovo su najpoznatije škole u tefsiru među ashabima u nauci koju su prenijeli na tabi'ine, a svaki tabi'in je prenio na tabi-tab'i'ine. Neka ulema je mišljenja da se tefsir tabi'ina ne uzima prvenstveno zato što oni nisu bili prisutni u vremenu Objave i moguće je da pogriješe u shvatanju onoga što se željelo reći. Većina uleme tefsira je mišljenja da se uzima tefsir od tabi'ina, jer su oni uzeli od ashaba τ Prvo mišljenje koje je preferirano (radžih) jeste: kada se tabi'ini slože oko jednog mišljenja dužnost nam je da to uzmemo.

Kaže Ibn Tejmije, rahimehullah: "Kada se slože oko nečega nema sumnje da to postaje dokazom, a kada se razidu ne može biti riječ jednih dokazom suprotnim riječima drugih, u tome slučaju vraća se jeziku Kur'ana ili Sunneta ili uopćeno jezik Arapa ili riječi ashaba τ o tome." Ovo je iz knjige «Uvod u temelje tefsira».

Karakteristike ashaba τ

1) Prva karakteristika ashaba τ je ono što su rekli da ima hukm prihvatanja (merfu'a) i to je dužnost svim da prihvate.

2) Druga karakteristika je ono što su svojim razmišljanjem shvatili, pa su neki učenjaci rekli da nije obavezno da prihvate, dok drugi kažu da je obaveza, jer su oni bili bliži Objavi od ostalih.

3) Treća karakteristika da on nije zapisivan. U vrijeme tabi'ina se počelo sa zapisivanjem tefsira i hadisa (tefsir je bio sastavni dio hadisa).

Razlika između stoljeća ashaba τ i stoljeća tabi'ina

1) Što se tiče tefsira tabi'ina njihov tefsir se uzima ako se slože, a ako se razidu onda se ne uzima, jer jedna strana nije preča od druge, i u tom slučaju se vraća na riječi Kur'ana ili Sunneta; arapskog jezika ili mišljenje ashaba τ

2) Druga karakteristika ashaba τ je da se Kur'an nije sav protefsirio, već samo jedan dio i to samo ono što je bilo nepoznato, a nepoznavanje tefsira se sve više povećavalo udaljavanjem od stoljeća Poslanika ρ, tako da se tefsir povećavao s vremena na vrijeme.

3) Malobrojno razilaženje ashaba τ u shvatanju značenja Kur'ana.

4) U mnogome zadovoljavali su se općim značenjem ajeta i nisu ulazili u pojedinosti.

5) Ograničavali su se na pojašnjenje jezičkog značenja koji su razumjeli sa najkraćim izrazom, a ako bi nešto tome dodali to bi bio sebeb-nuzul (povodi Objave).

6) Rijetkost zaključivanja fikskih propisa iz kur'anskih ajeta.

7) Ništa u ovome stoljeću nije bilo zapisano i ako bi rekli da je nešto bilo zapisivano to se naziva kira'e-tefsirijje,¹ kao što je to činio

¹ Tefsirsko učenje.

Ibn Mesud τ tako što je pored ajeta pisao tefsir, pa su neki mislili da je to različit kira'et.

8) Tefsir u ovome stoljeću je bio u obliku hadisa i bio je nerazdvojni dio.

Karakteristika tabi'ina

1) Ono što je karakteristično za stoljeće tabi'ina jeste da ako se slože to biva dokaz, a ako se razidu onda gledamo u dokaze iz Kur'ana i Sunneta, arapskog jezika i riječima ashaba τ te zaključujemo značenje ajeta.

2) Još uvijek je tefsir u periodu rivajeta i prenošenja sa napomenom da on nije bio u općem značenju.

3) Mnoštvo razilaženja među tabi'ina u tefsiru za razliku od onoga na čemu su bili ashabi τ, iako je razilaženje među tabi'inima malo za razliku od onog što se poslije pojavilo, ali je njihovo razilaženje u pogledu ashaba τ mnogo veće.

4) Ulazak u tefsir mnogih israilijata i nasralijata biva uzrokom mnoštva onih među ehlu-l-kitabijama koji su primili Islam, tako da su sa sobom donijeli kazivanja koja su prije Islama znali. Čovjekova želja da sazna poznavanjem pojedinosti onoga što je ukratko spomenuto u kur'anskim kazivanjima. Najpoznatiji od kojih su se donosili israilijati su bili: Abdullah ibn Selam, Ka'b ibn el-Ahbar, Vehb ibn Munebbih, Abdulmelik ibn Abdulaziz ibn Džurejdž.

5) Pojava mezhepskog razilaženja.²

² Misli se na mezhepsko-akidetsko razilaženje, jer su neki ashabi τ. optuženi da su govorili o kaderu, tako da su i neki tabi'ini optuženi da su govorili o kaderu, pa je njihova vrijednost opala.

Početak zapisivanja tefsira tabi'ina

Kao što smo već rekli da su kod ashaba τ bili pojedinci, kao što je Ibn Mes'ud τ Zapisivanje tefsira kod tabi'ina se povećalo prilikom širenja islamske države i ulaskom velikog broja stranaca u islam.

1) Kao prvi dokaz u zapisivanju tefsira jeste rivajet koga spominje Ibn Džerir, rahimehullah, u svome Tefsiru senedom Ibn Ebi Mulejke gdje kaže: "Vidio sam Mudžahida kako pita Ibn Abbasa τ o tefsiru Kur'ana i sa sobom je imao ploče, a Ibn Abbas τ bi mu govorio: "Piši." – sve dok ne bi govorio o cjelokupnom tefsiru."

2) Drugi dokaz spominje u knjizi Vefajatu-l-ajjan da je Amr ibn Ubejd³ napisao tefsir Kur'ana Hasana el-Basrija.⁴ Isto tako je poznato da je Ibn Džurejdž⁵ imao tri velika dijela tefsira. Hafiz Ibn Hadžer el-Eskalani spominje o kazivanju Ata ibn Dinara el-Hudevija u svojoj knjizi (knjiga koja obrađuje ravije). Ahmed ibn Salih kaže za Ata ibn Dinara: "On je od pouzdanih misrijaca." Njegov tefsir je u onome što se prenosi od Se'ida ibn Džubejra u sahihi. Abdulmelik ibn Mervan⁶ je tražio od Se'ida ibn Džubejra da mu napiše tefsir. Ata ibn Dinar je ovaj tefsir našao u njegovoj sahihi i ovo je jedan od dokaza da su tabi'ini imali zapisani tefsir.

Uzroci razilaženja u tefsiru koji je zasnovan na predajama

³ Amr ibn Ubejd je bio predstavnik mu'atezila, a koje su se pojavile u vrijeme Hasana el-Basrija, rahimehullah.

⁴ Hasan el-Basri je preselio 116. g.p.H.

⁵ Ibn Džurejdž je preselio 150. g.p.H.

⁶ Abdu-l-melik ibn Mervan je preselio 86. g.p.H.

Razlog razilaženja jeste razilaženje raznovrsnosti, a ne suprotnosti i suprotstavljanja kod ashaba τ i tabi'ina:

1. Jeste da jedan od njih upotrijebi izraz drugačiji nego što je upotrijebio drugi, a jedno i drugo ukazuje na isto, npr. siratu-l-mustekim – neki su protumačili da je to pravi put, a neki da je to Kur'an ili njegovo slijeđenje, a treći su protumačili da je to islam.

2. Da svaki od mufesira spomene neke vrste od općeg imena, navodeći time primjer.

3. Da izraz ili riječ spomenuta u Kur'anu može imati dva ili više značenja, nekada je to uzrokovano jezičkim udruživanjem jedne riječi, npr. riječ: *ve-l-lejli iza as-as* – znači početak i kraj noći, riječ asvere – znači lovac i lav. Nekada jedan izraz nosi više značenja, a nekada je razilaženje zbog mogućnosti da se zamjenica odnosi na različite osobe, npr.: "*Pa je objavio ono što je objavio...*" (En-Nedžm, 10. ajet)

Ima mišljenja da je Allah Y. direktno objavio svome robu Muhammedu ρ, a ima mišljenja da se odnosi na Džibrila υ, pa je on objavio Allahovom Y robu. Što znači da se ovaj ajet može odnositi na Allaha Y i na Džibrila υ, a nekada se ovim izrazom žele obuhvatiti dva ili više značenja, i kad je takav slučaj imamo opće značenje kojeg ništa ne precizira da bi moralo biti određeno, i toga mišljenja su većina učenjaka fikha, kao što su: Malik, Šafija i Ahmed.

4. Da se riječi koje su sinonimi u tefsiru upotrebljavaju kod mufesira ili su bliske jedne drugima (ustvari, u jeziku se ovdje raspravlja o ovome pitanju, pa se kaže: vrlo je malo sinonima u jeziku koji u potpunosti jedni zamjenjuju druge, npr. za kuću se kaže darun i bejtun, a svaka od tih riječi ima posebno značenje: darun znači ono oko čega se puno krećeš, a bejtun je ono gdje se spava ili boravište). Ulema spominje da takve riječi u Kur'anu nema, što znači da je ona,

ako je u Kur'anu spomenuta jedna riječ, a imamo sinonim te riječi, na onom mjestu gdje upotrijebljena – bila potrebna i ništa je na tom mjestu ne bi moglo zamijeniti, i ovo je jezički 'idžaz – nadnaravnost Kur'ana.

5. Razlika u kira'etima⁷ – imamo dva kira'eta i nekada je razlika u kira'etima koji su mutevatir uzrokom različitog tumačenja i različitog tefsira, kao što je u suri Hidžr, 15. ajet gdje riječ *sukiret* po jednom kira'etu znači: naše su oči zatrte, a po drugom kira'etu kaže se *suhiret* – znači naše oči su opčarane. I ovo je naučna mu'džiza – danas astronauti kada lete u svemir i kada izlaze iz ove atmosfere kažu da su jedan period zaslijepljeni. A Kur'an kaže: "*...i kada bi im se nebeska vrata otvorila, pa oni prošli gore, rekli bi: naše oči su zaslijepljene ili mi smo opčarani...*"

U slučaju da nađemo na riječi ashaba τ koje su suprotstavljene, u tom slučaju ćemo postupiti na sljedeći način:

1. Ako je razilaženje u riječima ashaba τ i tabi'ina zabilježeno od jedne osobe, nekada imamo slučaj da se prenose od jednog ashaba τ dva različita mišljenja o tefsiru dotičnog ajeta, isto tako imamo od tabi'ina, onda pogledamo u rivajet, pa će se u tom slučaju prihvatiti sahih.

2. Ako su oba rivajeta sahih, a poznato nam je koji je od dva tefsira kasniji, prihvatit ćemo onaj kasniji (mufesir treba da ima znanje o hadisu, da zna ispitati rivajet koji je prije, a koji kasnije izrečen i mora biti razborit).

⁷ Kira'eti su vahj (Objava) i kira'ete nije Poslanik ρ. od sebe govorio, niti su ashabi τ. od sebe govorili, u kira'etima su propisi, kao primjer: **lemestumun-nisa**, a u drugom se kaže: **lamestumun-nisa** i mufesiri se razilaze: jedni kažu: **lemestumun-nisa** – znači **dotaknete žene**, a drugi kažu: **lamestumun-nisa** – znači **kada se s njima sastanete** što znači da je razlika u kira'etima.

3. A ako ne znaš koji je rivajet prije izrečen, a koji kasnije, tada ćemo vidjeti da li imamo vanjski dokaz od onoga što je preneseno o toj temi, pa ćemo vidjeti koji ćemo terdžih, a koji rivajet prihvatiti od ta dva ili više rivajeta nekim vanjskim dokazom onim što je preneseno, bilo da je od Poslanika ρ ili drugim ajetom ili hadisom ili riječima ashaba τ ili riječima tabi'ina.

4. Ako ni to nemamo onda pokušavamo razumom da nađemo dokaz.

5. U slučaju da nismo mogli ni razumom da dokažemo prioritet jednog mišljenja nad drugim, tad je na nama da vjerujemo u ono što je Allah Y time htio reći i nije nam nužno da moramo odabrati jedan od ovih, nakon što smo sve mogućnosti probali. U tom slučaju ovo pitanje prenesenog mišljenja od ashaba τ ili tabi'ina, a različitog među sobom i nemogućnosti da ga odredimo – shvatamo kao mutešabih, prije nego bude objašnjeno ili uopćeno, prije nego što bude određeno.

Ima još načina kako bismo mogli među određenim rivajetima različitih ravija neku predaju prihvatiti ili dati prioritet: između ostalog jeste i to ako imamo dva rivajeta, jedan od tih rivajeta je prenesen od Abdullaha ibn Abbasa τ, a drugi od nekog drugog ashaba τ, onda ćemo prihvatiti rivajet Ibn Abbasa τ zato što mu je Poslanik ρ činio dovu: "Allahu pouči ga te'vilu i tumačenju Kur'ana." – i ovo je jedan od dokaza koji bi se mogao koristiti u preferiranju ili davanju prednosti jednom nad drugim.

Ako je razilaženje među dvojicom ljudi ili više njih po svojoj ispravnosti ili slabosti, a ako su isti po svojoj vjerodostojnosti, u tom slučaju tražimo drugi dokaz od onoga što je preneseno, a ako ni toga nemamo onda dokazivanjem tražimo što bi moglo biti jače među ovim rivajetima.

Karakteristika ovog prvog perioda je to što je tefsir prenošen rivajetom time što su ashabi τ prenosili od Poslanika ρ, a isto tako jedni od drugih.

Stadij kroz koji je prošao tefsir

1. Što se tiče historijata tefsira možemo ga podijeliti u više faza. Ono što je karakteristično za prvi period je to što je tefsir prenesen rivajetom time što su ashabi τ prenosili od Poslanika ρ, a isto tako jedni od drugih, a isto tako i tabi'ini su prenosili jedni od drugih i to je bio prvi stupanj tefsira.

2. Drugi stepen nakon vremena ashaba τ i tabi'ina počelo je zapisivanje hadisa Resula ρ koji je imao raznovrsna poglavlja, a tefsir je bio jedno od ovih poglavlja koje je obuhvatao hadis, tako da nismo imali posebnih djela koja bi protumačila Kur'an iz sure u suru i iz ajeta u ajet od početka do kraja. Neki od islamskih učenjaka su obišli različita područja islamskog svijeta da bi sakupili hadis, pa bi se sakupilo uz to ono što je preneseno u raznim pokrajinama od tefsira što je pripisan Poslaniku ρ ili ashabama τ ili tabi'inima.

Jeid ibn Harun es-Sulemi, rahimehullah, preselio 117. H.g., zatim Šu'be ibn Hadždžadž, rahimehullah, 160. H.g. preselio, Veki' ibn Džerrah, rahimehullah, 197. H.g. preselio, zatim Sufjan ibn Ujejne, rahimehullah, 198. H.g. preselio, zatim Revh ibn Ubade el-Basri, rahimehullah, 205. H.g. preselio, zatim Abdur-rezzak ibn Hemmam, rahimehullah, 211. H.g. preselio, zatim jedan od poznatih ravija Adem ibn Ebi Ijas, rahimehullah, 220. H.g. preselio, Abd ibn Humejd, rahimehullah, 249. H.g. preselio. Svi ovi spomenuti smatraju se imamima u hadisu, sve što ovi učenjaci prenose od onih koji su bili prije njih od imama tefsira prenose ga sa senedom.

3. Treći stepen – u ovoj etapi je poznato da se tefsir odvojio od hadisa i postao je samostalna nauka. Karakteristika ovog perioda jeste

to što se piše tefsir za svaki ajet iz Kurana i biva poredan prema redoslijedu Mushafa.

Najistaknutija ulema koja je u tom vremenu napisala tefsir jeste Ibnu Madže, rahimehullah, 273. H.g. preselio, zatim Ibnu Džerir et-Taberi, rahimehullah, 310. H.g. preselio, zatim Ebu Bekr ibnu-l-Munzir en-Nejsaburi, rahimehullah, 318. H.g. preselio, zatim Ibni Ebi Hatim, rahimehullah, 327. H.g. preselio, zatim Ibnu Hibban, rahimehullah, 369. H.g. preselio, zatim El-Hakim, rahimehullah, 405. H.g. preselio, zatim Ebu Bekr ibnu Mirdevejh, rahimehullah, 410. H.g. preselio i dr.

Svi ovi tefsiri su preneseni sa lancima prenosilaca do Allahovog Poslanika ρ i do ashaba τ i tabi'ina i tabi-tabi'ina.

Najviše o čemu govore su upravo ovi rivajeti, s tim što Ibn Džerir et-Taberi, rahimehullah, koji se razlikuje nešto od njih time što spominje 'irab⁸, zatim zaključuje Šeri'atske propise iz kur'anskih ajeta, zatim raspravlja o prenesenim mišljenjima i nekima od njih daje prednost nad drugima.

4. Četvrti stepen – prevazilazi predaje po lancima prenosilaca.

U njemu mnogi pišu o tefsiru s tim što skraćuju senede i prenose riječi mufesira koji su bili prije njih bez pripisivanja onima koji su im rekli. Dakle, u ovom periodu počinje se miješati ispravno sa neispravnim zbog gore navedenog i onaj koji gleda u ove knjige pomisli da je sve u njima ispravno i zato ćemo naći da mnogi koji su došli to prenose u svojim tefsirima, tako su preneseni i israilijati kao čvrste činjenice i ovo je početak pojave opasnosti vada.⁹ Među onima ćemo naći i one koji su pridavali pažnju svemu rečenom.

Među mufesirima u ovom periodu naći ćemo i one koji su uzeli sakupljati sve ono što je do njih došlo od riječi i mišljenja o dotičnoj temi – kada bi mu nešto došlo u misli uzeo bi i to da zapiše, a oni koji

⁸ Gramatičko razlaganje riječi u rečenici.

⁹ Podmetanja, izmišljanja i prenošenja israilijata u tefsiru.

bi dolazili nakon njih nisu obraćali pažnju na ispravno od toga što se prenosi i bez obraćanja pažnje na ono što se prenosi od prijašnjih generacija misleći da sve što se prenosi da ima svoju osnovu.

Primjer za ovo imamo što se prenosi u riječima Uzvišenog: gajri-l-magdubi alejhim veled-dallin – "...a ne na put onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali!" – preneseno je deset mišljenja, premda je ovo protumačeno da se odnosi na židove i kršćane.

Kaže Ibn Ebi Hatim, rahimehullah: "Ne znam da u ovome ima razilaženja među ulemom."

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ

الْوَهَّابُ

«Gospodaru naš, ne dopusti srcima našim da skrenu, kad si nam već na pravi put ukazao, i daruj nam Svoju milost; Ti si, uistinu, Onaj koji mnogo daruje» Ali Imran 8.

lektor: Abdulmedžid Nezo, ...
obrada teksta: Hamza Alagić, Abdurrahman Kalabić ...
šerijatska recenzija: prof. sa medrese Mus, ab ibn Umejr,
dizajn i štampa: AIO Linz